

ХАРКІВСЬКА РАЙОННА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ВІДДІЛ ОСВІТИ

МЕРЕФ'ЯНСЬКА ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА I-III ступенів №6
ХАРКІВСЬКОЇ РАЙОННОЇ РАДИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

О.С. КУКЛЕНКО
О.Л. ТЕРЕЩЕНКО

***Методичне об'єднання педагогічних працівників
як ефективна форма
підвищення професійної компетентності***

Харків-2009

Рекомендовано методичною радою
інформаційно-методичного центру відділу освіти
Харківської районної державної адміністрації
Протокол № 2 від 16.11.2009 року

Рецензенти:

Дух Людмила Іванівна, старший викладач КЗ «Харківського обласного науково-методичного інституту безперервної освіти»

Соколовська Вікторія Владленівна, заступник директора з навчально-методичної роботи Мереш'янської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №6 Харківської районної ради Харківської області, відмінник освіти України.

Автори:

Кукленко Олена Сергіївна, магістр управління, вчитель російської мови та літератури Мереш'янської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №6, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії.

Терещенко Олена Леонідівна, магістр управління, вчитель-методист історії та правознавства Мереш'янської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №6, керівник РМО вчителів правознавства Харківського району.

Методичне об'єднання педагогічних працівників як ефективна форма підвищення професійної компетентності. – Харків, 2009. – 56с.

Представлені методичні рекомендації та практичні матеріали щодо організації роботи районного методичного об'єднання вчителів дозволять більш ефективно планувати та здійснювати роботу методичних об'єднань, що сприятиме підвищенню професійної компетентності педагогічних працівників.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ І	
Методичне об'єднання вчителів як ефективна форма підвищення професійної компетентності.....	5
РОЗДІЛ ІІ	
План роботи РМО вчителів правознавства.....	18
ВИСНОВКИ.....	38
ЛІТЕРАТУРА.....	41
ДОДАТКИ.....	43

**«Уся освітня діяльність вимагає існування суб'єктів,
які, навчаючи інших, навчаються самі»
П. Фрейд**

ВСТУП

Кардинальне реформування українського суспільства закономірно супроводжується принциповим оновленням усіх соціальних інститутів і систем, у тому числі й системи освіти. Доля України сьогодні істотно залежить від того, яким буде **Вчитель** - ключова фігура XXI століття - століття освіти.

У цій ситуації помітно активізувався пошук інноваційних моделей загальної освіти. Розроблена педагогічна доктрина, концепція змісту загальної середньої освіти, школи перейшли на 12-річний термін навчання, упроваджується науковий аналіз процесу підготовки та діяльності педагогічних кадрів: аксіологічні основи педагогічної освіти (Н.В. Гузій, М.М. Левіна, В.О. Сластьонін, Е.Н. Шиянов); дієвий підхід у професійному становленні вчителя (В.П. Андрущенко, В.І. Бондар, О.В. Бондаревська, О.Г. Мороз, Е.І. Рогов); педагогічні технології у підготовці вчителя (В.П. Безпалько, І.М. Дичківська, І.А. Зязюн, Р.П. Скульський, В.О. Сластьонін).

Проблема педагогічного професіоналізму складна і багатоаспектна. Філософія, соціологія, психологія, педагогіка, акмеологія та інші гуманітарні і прикладні науки вивчають різні сторони формування педагогічного професіоналізму. Такий цілісний підхід продиктовано потребою школи у вчителі-професіоналі. Формування професіоналізму фахівця слід розглядати в єдності та взаємозв'язку, а його становлення, розвиток, удосконалення та самовдосконалення, відповідно, у процесі професійної діяльності.

Професійна компетентність, на думку В.О. Сластьоніна, це інтегральна характеристика ділових та особистісних якостей спеціаліста, яка відображає не тільки рівень знань, умінь, досвіду, достатніх для досягнення цілей професійної діяльності, але й соціально-моральну позицію особистості. Професійно компетентним можна назвати вчителя, який на достатньо високому рівні здійснює

педагогічну діяльність, педагогічне спілкування, досягає стабільно високих результатів в навчанні та вихованні учнів. Тому розвиток професійної компетентності – це розвиток творчої індивідуальності, формування сприйняття до педагогічних інновацій, здатності адаптуватися до мінливого педагогічного середовища. Від професіонального рівня педагога залежить соціально-економічний та духовний розвиток суспільства.

Виходячи із сучасних вимог можна визначити основні шляхи розвитку професійної компетентності педагога:

- Ў** **робота в методичних об'єднаннях**
- Ў** дослідницька діяльність
- Ў** інноваційна діяльність
- Ў** участь у професійних конкурсах
- Ў** використання ІКТ

Сукупність професійно обумовлених вимог до вчителя визначається як професійна готовність до педагогічної діяльності. В її складі виділяють, з однієї сторони, психологічну, психофізіологічну готовність, а з іншої – науково-теоретичну і практичну підготовку (підготовленість) як основу професіоналізму.

Освіченість, здатність змінюватися, самовдосконалюватися, а також інтелект, професіоналізм значною мірою залежить від якісної, плідної роботи методичного об'єднання. Тому що методичне об'єднання вчителів – домінуюча форма роботи з педагогічними кадрами району, школи. Саме під час засідань РМО відбувається ознайомлення з новими інструктивними документами, новітніми методиками, технологіями, альтернативними програмами та підручниками. Враховуючи те, що вчитель мусить постійно вчитися, поповнювати й поновлювати свої знання методики, на засіданнях методичного об'єднання обов'язково заслуховуються питання теоретичної підготовки з актуальних проблем навчання та виховання. Тому рівень професійної компетентності повинен розглядатись як змістовна характеристика діяльності педагога, а процес самовдосконалення, професійного зростання - як розвиток, зміна якісно своєрідних етапів діяльності. У залежності від

результатів діяльності можна охарактеризувати професіоналізм кожного педагога одним із рівнів:

- Ў репродуктивний - уміє переказати іншим те, що знає сам;
- Ў адаптивний - уміє пристосувати своє повідомлення до аудиторії слухачів;
- Ў локально-моделюючий - володіє стратегіями формування системи знань, навичок, умінь, з окремих розділів курсу, програми:
- Ў системно-моделюючі знання - володіє стратегіями формування системи знань, навичок, умінь за курсом у цілому;
- Ў системно-моделююча творчість - володіє стратегіями перетворення предмету викладання в засіб формування творчої особистості, здатної до саморозвитку в нових умовах.

Таким чином, професіоналізм вчителя – це інтегрована якість його особистості, результат творчої педагогічної діяльності, здатність продуктивно, грамотно вирішувати соціальні, професійні та особистісні завдання.

РОЗДІЛ І

Методичне об'єднання як ефективна форма підвищення професійної компетентності

Науково-теоретична, методична підготовка педагогічних кадрів – процес довготривалий, складний, багатогранний і динамічний. Він вимагає створення ефективної системи підготовки, перепідготовки, безперервного навчання керівників шкіл, їх заступників, вчителів, тобто усіх категорій педагогічних працівників. Провідна роль у цьому процесі належить методичним службам, зокрема районним.

Районні методичні служби покликані створити таку систему роботи з педагогічними кадрами, яка б сприяла перебудові навчально-виховного процесу у закладах освіти з урахуванням вимог сьогодення, орієнтувала на розвиток особистості із глибоко усвідомленою громадянською і соціальною позицією, здатної до навчання впродовж усього життя, до швидкої адаптації у соціокультурній сфері, організації праці в умовах ринкової економіки.

Районні методичні об'єднання (далі РМО) – це об'єднання вчителів одного предмета, яке націлене на конкретне переосмислення загальнодидактичних, загальнопедагогічних положень стосовно навчально-виховного процесу, вирішує питання відновлення змісту освіти, пошуку ефективних технологій і методик викладання предметів, розвитку й саморозвитку вчителів та учнів.

У своїй діяльності РМО керується Законом України «Про освіту», Національною доктриною розвитку освіти, Державним стандартом базової і повної середньої освіти, Концепцією загальної середньої освіти (12-річна школа), іншими нормативно-правовими документами з організації та проведення методичної роботи.

Основними завданнями РМО є:

- Ў реалізація завдань, які впливають із Закону України «Про освіту»;
- Ў вивчення і реалізація положень нормативно-правових документів;
- Ў створення умов для постійного підвищення освітнього, професійного та культурного рівня вчителів;
- Ў організація експериментальної діяльності з предметів;
- Ў освоєння нового змісту, технологій і наукових методів викладання предметів;

- Ў вивчення і аналіз стану викладання предметів;
- Ў узагальнення досвіду вчителів і втілення його в практику;
- Ў проведення огляду кабінетів, конкурсів професійної майстерності, підготовка матеріалів на районну педагогічну виставку-ярмарок;
- Ў організація науково-практичних семінарів з відвідуванням уроків, наступним їх аналізом і самоаналізом;
- Ў організація тижнів професійної майстерності педагогів із метою ознайомлення з новими методичними розробками та результатом застосування інноваційних технологій;
- Ў проведення звітів про самоосвіту вчителів та їхню роботу на курсах підвищення кваліфікації;
- Ў інформування педагогів про нові книги, методичні рекомендації, статті у фахових виданнях про зміст та методику навчально-виховної роботи з предмета.

Основними функціями РМО є :

- Ў надання практичної та інтелектуальної допомоги вчителям;
- Ў підтримка педагогічної ініціативи інноваційних процесів;
- Ў оцінка досвіду та стану процесів і явищ, що відбуваються;
- Ў налагодження і встановлення контактів, зв'язків, які позитивно впливають на реалізацію цілей діяльності РМО.

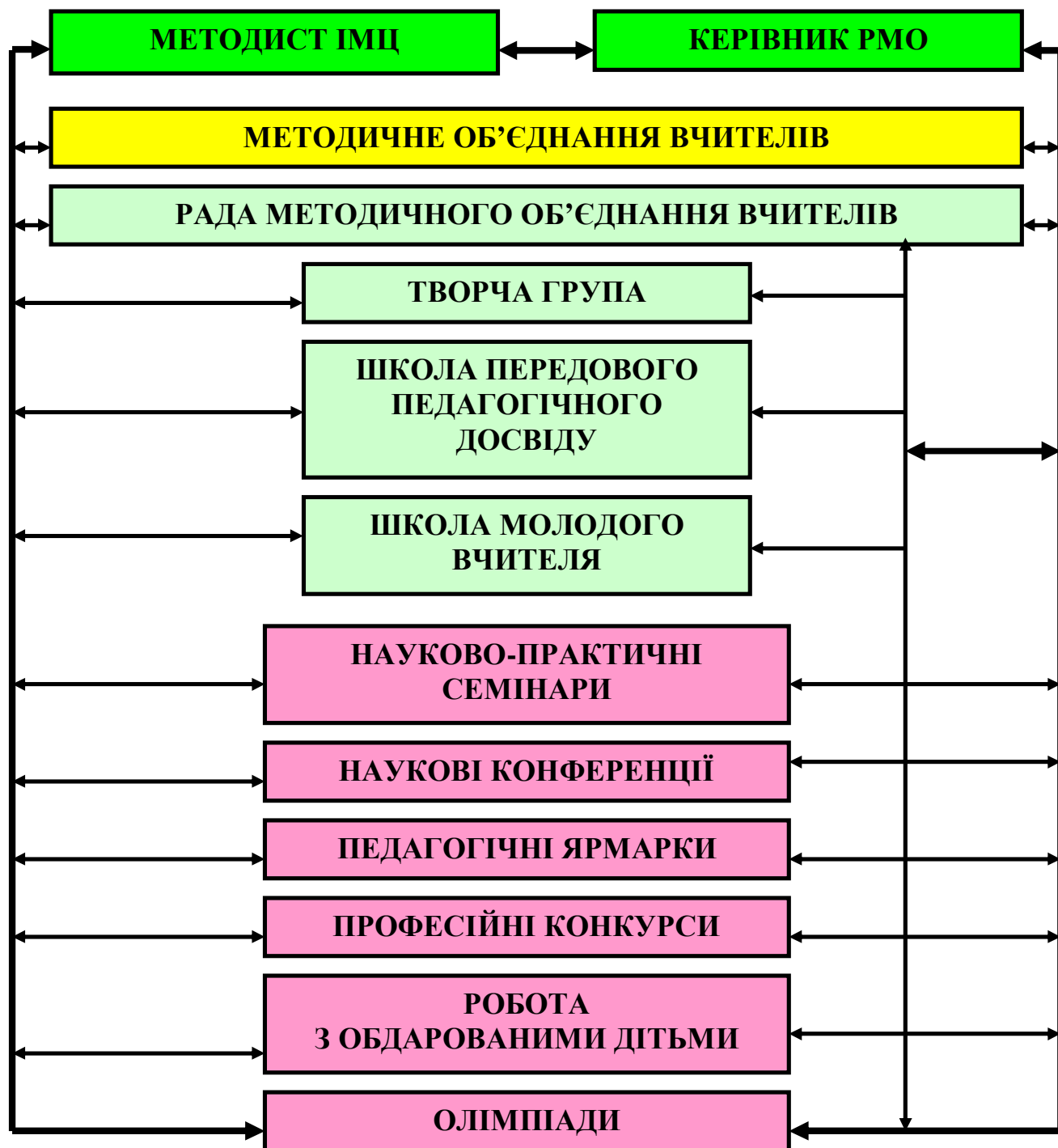
Основними напрямками діяльності РМО є:

- Ў вдосконалення та збагачення знань педагогів (предметних, методичних, дидактичних, виховних, психологічних, загальнокультурних);
- Ў розвиток світогляду, професійно-ціннісних орієнтацій, переконань вчителів, адекватних завданням розвитку району (школи);
- Ў розвиток сучасного стилю педагогічного мислення вчителя (системність, комплексність, конкретність, почуття міри, гнучкість, мобільність) і його готовності до професійного самовдосконалення та роботи над собою.

Діяльність РМО зорієнтована на професійні запити, потреби, інтереси вчителів. Оскільки будь-яке оновлення школи вимагає реконструкції не тільки змісту освіти, але і кадрового потенціалу, усі зусилля РМО повинні бути спрямовані

на активне втілення у життя принципу «Професіоналізм вчителя – джерело розвитку сучасної освіти». Структура РМО показана на даній схемі.

СТРУКТУРА РМО

Участь у методичній роботі є професійним обов'язком кожного педагогічного працівника. Провідною формою організації методичної роботи є районне методичне об'єднання, основне завдання якого – удосконалення професійної

майстерності вчителя, надання йому методичної допомоги. Методична робота з педагогічними кадрами реалізується через індивідуальні та колективні форми методичної роботи.

Індивідуальна форма методичної роботи є складовою самоосвіти.

Зміст індивідуальної форми роботи охоплює:

- Ў систематичне вивчення психолого-педагогічної та наукової літератури;
- Ў безпосередню участь у роботі районних (шкільних) методичних об'єднань , семінарах, конференціях;
- Ў розробку окремих проблем, пов'язаних з удосконаленням навчально-виховної роботи;
- Ў проведення експериментальних досліджень;
- Ў підготовку доповідей та виступів.

Колективними формами методичної роботи є:

1. Науково-практичні семінари (відкриті уроки) — одна з колективних форм методичної роботи. Основні завдання: обмін досвідом щодо впровадження в практику роботи передового педагогічного досвіду і результатів досліджень педагогічної науки, спрямованих на розв'язання завдань, що стоять перед школою. Під час аналізу та обговорення відкритих уроків рекомендовано забезпечити науковість аналізу, принциповість, поєднану з доброзичливістю у критичних зауваженнях, поєднати аналіз уроку з практичними рекомендаціями.

2. Творча група - це організований на громадських засадах невеликий колектив працівників освіти, які поглиблено вивчають запропоновану педагогічною наукою проблему, зміст і технологію того чи іншого досвіду та забезпечують його творче застосування (додаток 1).

Головне завдання творчих груп - розроблення рекомендацій на основі вивчення досягнень науки і пробне впровадження їх у практику, пошук ефективних шляхів застосування результатів наукових досліджень, створення передового досвіду. Творча група зосереджується на глибокому та всебічному випереджувальному вивченні досягнень педагогічної науки з однієї науково-педагогічної проблеми і стає провідником її впровадження у шкільну практику.

Робота творчої групи над однією проблемою дає змогу її членам поглиблено вивчати наукові рекомендації, апробувати їх, вносити необхідні корективи, створювати досвід щодо їх реалізації, цілеспрямовано впливати на навчально-виховний процес.

Діяльність творчої групи здійснюється за таким алгоритмом:

Ў Перший етап. Вивчення науково-педагогічної літератури з проблеми освоєння наявного досвіду, консультації з представниками науки, досягнення високої компетентності у змісті досліджуваної проблеми.

Ў Другий етап. Розробка моделей, схем, рекомендацій, порад щодо застосування на практиці досягнень науки, конкретизація практичних рекомендацій, розроблених вченими, стосовно специфіки контингенту вчителів, школи, класу.

Ў Третій етап. Апробація рекомендацій, розроблених на основі теоретичних положень, коригування їх у процесі практичного застосування, створення свого досвіду.

Ў Четвертий етап. Поширення створеного досвіду, демонстрування його широким масам учителів; виступи з лекціями, повідомленнями про цей досвід, пропаганда його в пресі; демонстрування на практиці; консультування в підготовці та проведенні семінарів-практикумів, педагогічних читань, науково-практичних конференцій тощо.

Впровадженням у практику роботи навчального закладу наукової ідеї чи досвіду можна досягти позитивних результатів в організації навчально-виховного процесу та підвищенні його якості.

3. Школа молодого вчителя - одна з форм підвищення кваліфікації молодих учителів-спеціалістів, які мають педагогічний стаж роботи до 3-х років. Школа покликана формувати майстерність, творчу індивідуальність молодих педагогів. Школу молодого вчителя (ШМВ) створюють на базі навчального закладу, де працює досвідчений учитель-фахівець, який має досвід наставницької роботи. Керівник школи складає навчальний план і програму занять, розраховану на 3 — 5 років. До занять у школі молодого вчителя з періодичністю раз на місяць залучають постійних слухачів, як правило, учителів одного фаху (додаток 2).

Завданнями школи молодого вчителя є надання необхідної допомоги молодим спеціалістам в оволодінні методикою викладання свого предмета, розвиток умінь використовувати у роботі досягнення сучасної психолого-педагогічної науки. Робота школи молодого вчителя спрямована на допомогу молодому педагогові в підвищенні професійної майстерності. Робота планується окремо для кожної категорії слухачів.

Метою **школи першого року** є допомога вчителю у розв'язанні конкретних проблем щодо методики викладання, ознайомлення його із сучасними методиками й технологіями навчання, передовим педагогічним досвідом учителів району, особливостями роботи зі шкільною документацією. Заняття проводяться у формі лекцій, консультацій методиста, презентацій досвіду вчителів-майстрів, практикумів, ділових ігор, оглядів методичної літератури.

Метою **школи другого-третього років** є допомога вчителю у професійному становленні, виробленні власного стилю роботи, розвитку фахового потенціалу, оскільки формування основних професійних якостей, які визначають ступінь майстерності педагога, відбувається протягом перших 2—3 років педагогічної діяльності. Тому на заняттях детально розглядаються інноваційні підходи до організації навчально-виховного процесу, способи використання нових педагогічних технологій.

Напрями роботи школи молодого вчителя можуть бути такі:

- Ў здійснення заходів із поглиблення педагогічних знань щодо методології навчання, вивчення директивних матеріалів, документів Міністерства освіти і науки України;
- Ў поглиблення науково-теоретичної підготовки з предмета та методики його викладання, поповнення знань із суміжних предметів;
- Ў науково-методична робота з вивчення узагальненого передового педагогічного досвіду та визначення шляхів його творчого використання;
- Ў здійснення заходів щодо підвищення освітнього, науково-методичного та культурного рівнів молодого вчителя;
- Ў організація проведення семінарів, оглядів, конкурсів тощо.

Основними формами навчально-методичної роботи в школі молодого вчителя є:

- Ў індивідуальні консультації;
- Ў практичні заняття, на яких здійснюється моделювання та обговорення запропонованих моделей уроків, виготовлення зразків дидактичних матеріалів;
- Ў семінари-практикуми;
- Ў взаємовідвідування уроків.

Методичне керівництво школою молодого вчителя здійснюється методичними радами районних методичних кабінетів або шкіл.

4. Школа передового педагогічного досвіду (далі ШППД) – це одна з форм підвищення кваліфікації педагогічних працівників, поширення і впровадження кращого педагогічного досвіду, а також джерело формування педагогічної майстерності (додаток 3).

Форми роботи школи передового педагогічного досвіду:

- Ў відвідування слухачами школи уроків з метою вивчення форм і методів роботи;
- Ў відвідування керівником ШППД занять слухачів;
- Ў практичні заняття, метою яких є ознайомлення слухачів із матеріалами, використаними наставником під час підготовки та проведення уроку і розробка слухачем своїх уроків за допомогою керівника ШППД;
- Ў виконання слухачами окремих завдань керівника ШППД з вивчення методичної літератури, виготовлення дидактичних матеріалів.

Методичне керівництво школою передового педагогічного досвіду здійснюють районні методичні кабінети, інститути післядипломної освіти.

5. Школа педагогічної майстерності (далі ШПМ) - це добровільне об'єднання вчителів з високою творчою активністю, із своїм баченням проблем навчально-виховного процесу, з високими результатами своєї практичної діяльності. Робота цієї школи спрямована на вдосконалення фахового рівня кожного її учасника. Школи педагогічної майстерності (ШПМ) організовують районні (міські) відділи освіти (районні методичні кабінети) як міжшкільні об'єднання вчителів. Пропозиції про створення школи педмайстерності подають учителі, керівники методичних об'єднань або рада методичного кабінету.

Керівником школи педмайстерності призначають (обирають) особу, яка досягла найкращих результатів у вирішенні завдань навчально-виховного процесу.

Школа педмайстерності працює з постійним складом учасників (5—6 осіб) за певним навчальним планом і розкладом занять протягом 1—2 навчальних років з періодичністю раз на місяць (кожен учасник школи проводить як мінімум 2 заняття на базі своєї школи). Зарахування до школи педмайстерності проводить методичний кабінет з урахуванням бажання педагогічних працівників.

Навчальний план занять школи складає керівник з урахуванням пропозицій учасників та з допомогою працівників методкабінетів. Заняття мають науково-практичний характер.

Основні форми навчально-методичної роботи школи педагогічної майстерності:

- Ў опрацювання наукової та методичної літератури з визначених проблем;
- Ў ознайомлення з передовим досвідом роботи над розв'язанням поставлених проблем;
- Ў практичні заняття з розробки уроків, позакласних заходів та їх апробації;
- Ў взаємовідвідування слухачами уроків та позакласних заходів з метою професійного вдосконалення, вироблення оптимальних форм і методів роботи;
- Ў семінарські заняття;
- Ў співбесіди;
- Ў дискусії;
- Ў розробки рекомендацій, дидактичних матеріалів тощо.

Методичне керівництво школами педмайстерності та вивчення результативності їхньої діяльності здійснюють методичні кабінети, інститути післядипломної освіти.

Таким чином, робота районного методичного об'єднання спрямована на створення оптимальних умов для самовираження особистості у різних видах діяльності, розкриття її нахилів, здібностей, обдарувань. Головна увага зосереджена на наданні реальної, дієвої допомоги педагогічним працівникам, особливо молодим, у підвищенні їхньої професійної майстерності, створенні творчої атмосфери, такого

морально-психологічного клімату, який сприяв би пошуку кращих технологій педагогічної діяльності, ефективному втіленню інноваційних технологій. Ефективна робота методичного об'єднання активізує участь учителів у міських та обласних заходах: конкурсах, виставках, семінарах. А все це і є етапами оволодіння вчителем своєї професії та формування професійної компетентності (схема 1).

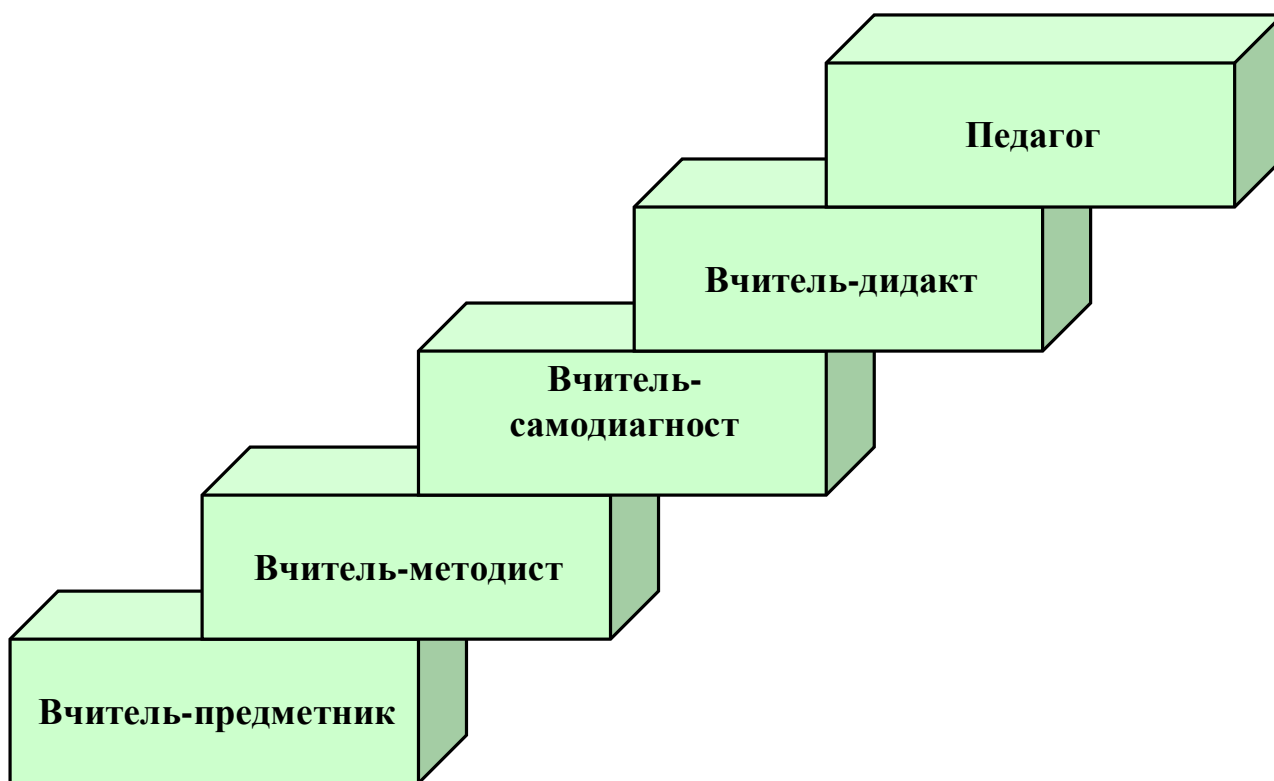

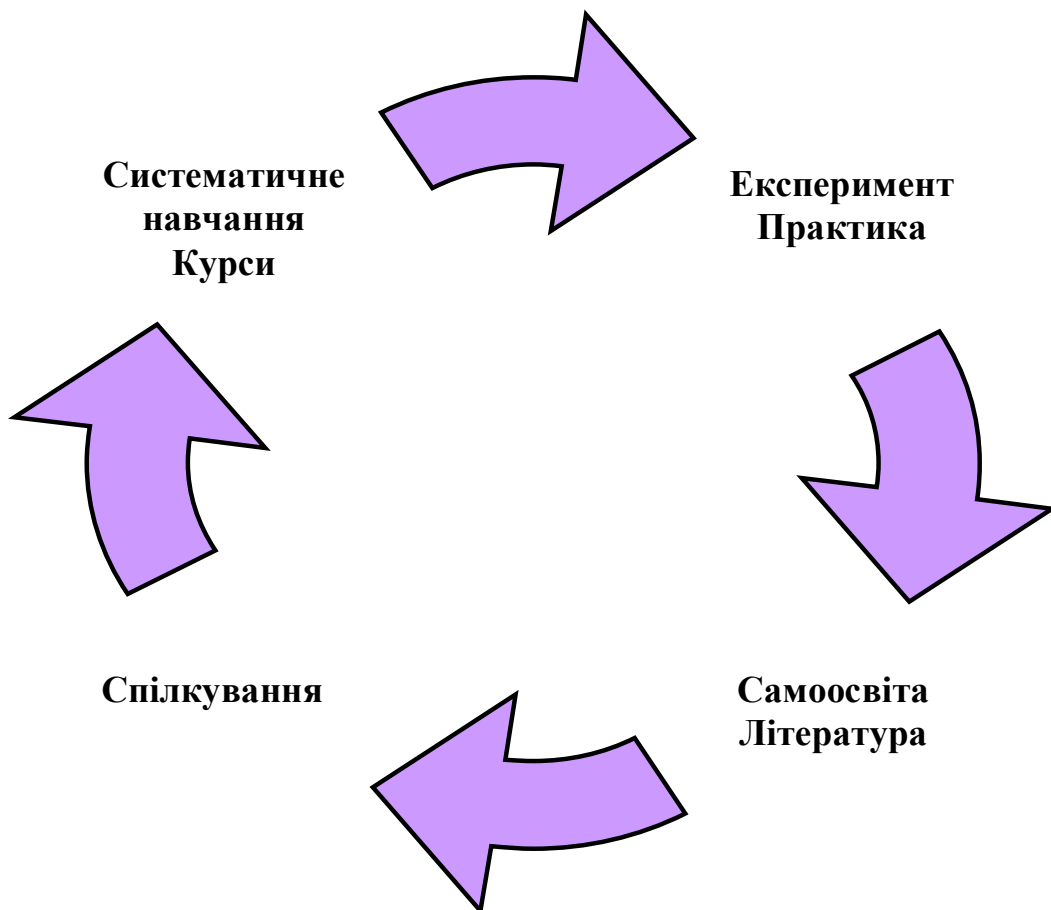
Схема 1. Етапи формування професійної компетентності вчителя.

Як суб'єкт власного професійного розвитку вчитель володіє і більшими можливостями. Він у змозі використовувати для свого навчання не тільки готовий досвід і знання, але й спиратися на власний досвід, на свою здатність генерувати нові ідеї, проводити професійну діяльність та перевіряти на практиці свої нові знахідки та пропозиції. Різноманітну і активну діяльність професійного вчителя відрізняють наступні особливості:

- Ї самостійний пошук нових ідей і знань для вирішення своїх професійних проблем;
- Ї самостійний пошук нових знань;
- Ї генерація власних ідей та обговорення їх в розмові з колегами;

- Ў перевірка дійсності ідей на практиці;
- Ў пристосування нових знань для вирішення власних задач;
- Ў вбудовування їх в індивідуальний стиль діяльності;
- Ў оцінка корисності та ефективності нових знань в порівнянні з минулим.

Для цього вчителю недостатньо використовувати лише спеціально організоване навчання. Як правило, воно в основі своїй припускає готові знання, організує практичну роботу в штучних умовах, в аудиторії. Джерелом навчання професіонала, поміж спеціально організованих занять, є спілкування з колегами, власний досвід, експериментування на практиці та самоосвіта. Всі ці форми або джерела підвищення кваліфікації (професіоналізму), створює, на думку німецького ученого Колба, замкнутий цикл, відображений у схемі:

Хоча у кожного вчителя може бути свій шлях і свої переваги відносно способів навчання, для успішного професійного розвитку повинні бути використані всі чотири джерела. Кожний із них допоможе вчителю вирішити визначене коло завдань (див. таблицю 1)

Таблиця 1

№ з/п	Завдання, які вирішуються під час навчальної діяльності	Самоосвіта	Спілкування	Експеримент	Спеціальні заняття
1.	Пошук нових ідей та знань для вирішення своїх професійних проблем	+	+		+
2.	Набуття нових знань	+	+	+	+
3.	Генерування нових власних ідей	+	+	+	+
4.	Уточнення та відшліфовування власних ідей та знань, набутих на спеціально організованих заняттях		+	+	
5.	Перевірка дієвості ідей			+	
6.	Пристосовування нових знань для рішення власних завдань, вбудовування їх в індивідуальний стиль власної діяльності		+	+	
7.	Оцінка корисності та ефективності нових знань в порівнянні з минулими	+	+	+	+

Як бачимо, найбільш ефективними для вчителів є:

- Ў теоретичні семінари (доповіді, повідомлення);
- Ў семінари-практикуми (доповіді, повідомлення із практичним показом на уроках, позакласних заходах);
- Ў диспути, дискусії («круглий стіл», діалог-суперечка, дебати, форум) тощо;
- Ў ділові ігри, рольові ігри, уроки-імітації, уроки-панорами;
- Ў обговорення сучасних новітніх методик, технологій, досягнень психолого-педагогічної науки;
- Ў обговорення окремих відкритих, взаємовідвіданих уроків, заходів або їхнього циклу; обговорення й оцінка авторських програм, навчальних посібників; обговорення «зрізів знань», питань для тестування й анкетування учнів;

Ў різноманітні виставки, звіти із самоосвіти, реферати, розробки уроків, виставки кращих продуктів творчості дітей тощо;

Ў обговорення передового педагогічного досвіду, його поширення й упровадження.

Таким чином, формування у педагогів умінь професійної діяльності не просто одне із завдань методичного об'єднання, а й таке завдання, реалізація якого може бути перевірена, вивчена, проаналізована, що вкрай важливо для оптимального управління методичною роботою.

Здійснювати основні функції методичного об'єднання допомагає технологія комплексного дослідження діяльності вчителя через його портфоліо, яке відображає професійну діяльність, в процесі формування якої проходить самооцінювання та сприйняття необхідності саморозвитку. **Портфоліо** – це набір матеріалів, які демонструють вміння учителя вирішувати завдання своєї професійної діяльності, обирати стратегію і тактику професійної поведінки, призначений для оцінки рівня професіоналізму вчителя (додаток 4).

Цілі ведення портфоліо вчителем:

- систематизація досвіду;
- чітке визначення напрямів саморозвитку;
- самооцінка професійних умінь;
- допомога в атестації, в отриманні чергової кваліфікаційної категорії.

Портфоліо необхідне для проведення всебічного систематичного аналізу вчителем своєї педагогічної діяльності. Це особистий план реалізації професійного потенціалу і поліпшення викладацької діяльності. У портфоліо вчитель відстежує хід і результати учбового процесу. Весь об'єм значущої інформації, який знаходиться в портфоліо, необхідний для пошуку відповідей на власні питання. Спроба відповісти на ці питання неминуче примушує поглянути на свою роботу критично. А сам процес пошуку відповіді на власні питання сприяє професійному зростанню педагога.

Правила складання портфоліо:

- якомога точніше сформулювати цілі, самокритично оцінивши свої можливості і здібності;

- визначити вигляд і структуру портфоліо, види рефлексії і критерії оцінки;
- зібрати наявні документи і матеріали і розташувати їх в певному порядку;
- скласти перелік;
- всі документи повинні бути датовані, в них повинні бути вказані посади і звання рецензентів, авторів рекомендацій;
- важливо періодично поповнювати портфоліо відповідними документами і відстежувати результати роботи відповідно до поставлених цілей;
- вказати джерела інформації, описати засоби і методи роботи;
- регулярно писати замітки, проводити рефлексію.

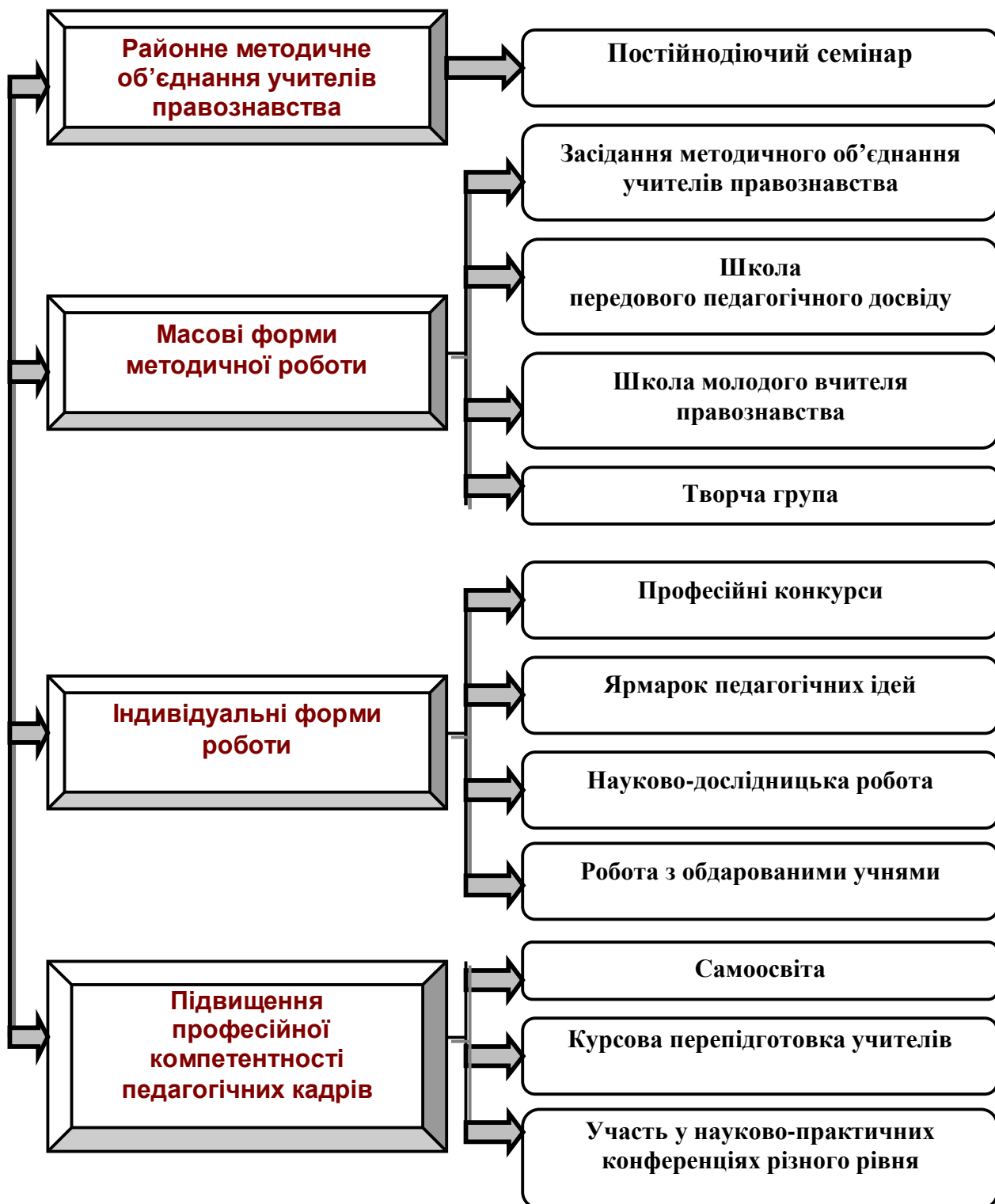
На наш погляд портфоліо сприяє рефлексії педагогічної діяльності вчителя і може виступати в якості одного з механізмів підвищення кваліфікації педагогічного працівника, а також є своєрідним стимулом його подальшого саморозвитку.

Таким чином, проаналізувавши різні підходи щодо визначення поняття професійної компетентності, ми відзначаємо, три напрямки: особистісний (суб'єкти, особистісні, професійно-значущі утворення), теоретичний (теоретична, фундаментальна фахова підготовка, знання, вміння, навички), практичний (здатність використовувати набуті знання, вміння, навички на практиці та у повсякденні). Методичне об'єднання є ефективною формою підвищення професійної компетентності як сукупності інтегративних характеристик педагога, які допомагають йому при розв'язанні професійно-педагогічних завдань.

РОЗДІЛ II

План роботи районного методичного об'єднання вчителів правознавства

Структура районного методичного об'єднання вчителів правознавства

**КЕРІВНИК РАЙОННОГО
МЕТОДИЧНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ВЧИТЕЛІВ ПРАВОЗНАВСТВА**

№ з/п	Прізвище, ім'я по батькові керівника РМО	Місце роботи	Освіта, фах за дипломом	Педагог	Кваліфікаційна категорія	З якого року очолює МО	Контакти
1.	Терещенко Олена Леонідівна	Мереф'янська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №6, т.748-32-90, merefa-6@bk.ru	вища, історик, викладач історії та суспільно-політичних наук	16	вища, вчитель-методист	2007	748-39-64

**БАЗОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ХАРКІВСЬКОГО РАЙОНУ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВОЗНАВСТВО»**

№ з/п	Назва ЗНЗ	Адреса	ППП вчителя, який забезпечує НВП за відповідним напрямом роботи з предмету «Правознавство»	Основні досягнення базового закладу з науково-методичної роботи
1.	Безлюдівський юридичний ліцей	Смт. Безлюдівка, Вул. Перемоги, 140-а; 749-66-32, 749-67-37 Bez1-sc@mail.ru	Коваль Любов Григорівна	Наочність, проведення занять з обдарованими учнями, проведення семінарів, круглих столів, підготовка учнів до турнірів та олімпіад

Блок 1. Аналіз роботи РМО вчителів правознавства за 2008-2009 н.р.

1.1. Мета аналізу: визначити рівень продуктивності методичної роботи РМО та її роль у процесі вдосконалення рівня педагогічної майстерності вчителів, їхньої ерудиції, компетентності.

1.1.1. РМО вчителів правознавства працює над методичною темою:

«Дидактична компетентність учителя та шляхи підвищення якості освіти»

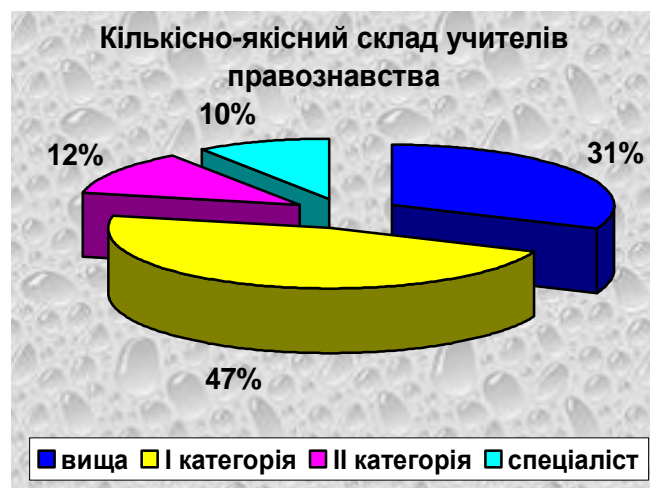
При викладанні правознавства у 2008-2009 н.р. вчителі використовували „Програму для загальноосвітніх закладів «Основи правознавства 9 кл.» В.Корецький, І. Ксенко, О. Наровлянський, І.Котюк. – К., 2001;

Програму курсу «Практичне право для 8-9 кл. в загальноосвітніх навчальних закладах». - К., 2001.

Програмами і підручниками з правознавства всі заклади освіти району були забезпечені на 81%.

В РМО вчителів правознавства працює - 60 осіб.

Кількісно-якісний склад вчителів

Курсову підготовку з правознавства пройшли 5 вчителів, згідно з графіком ХОНМІБО, атестувались у 2008-2009 н.р. 2 вчителі. Вчителі району, а саме учитель Безлюдівського юридичного ліцею Коваль.Г., вчитель Мереф'янської ЗОШ №6 Терещенко О.Л., вчитель Мереф'янського медичного ліцею Назаренко О.С., були відряджені на семінар – тренінг за темою «Громадянське суспільство: європейський та національний виміри».

Для вчителів-новаторів та координаторів експериментальної роботи проводився на базі ХОНМІБО семінар «Правова і громадянська освіта учнів в загальноосвітніх навчальних закладах».

Керівник РМО вчителів правознавства Терещенко О.Л. була запрошена до роботи науково – практичного семінару за темою «Інноваційна діяльність керівників Р(М)МО вчителів правознавства у процесі створення системи безперервної правової освіти»

Метою роботи РМО було підвищення ефективності навчання шляхом вдосконалення та збагачення знань педагогів.

Завдання методичного об'єднання полягало в застосуванні пошуку та вибору оптимального дидактичного матеріалу при підготовці до уроків правознавства.

1.2. Проведено наступні районні семінари:

28.08.08..р. на базі Пісочинського колегіуму відбувся теоретичний семінар для вчителів правознавства та секційне засідання вчителів району. На семінарі розглянуто проблему дидактичної компетентності вчителів та нові підходи до методики викладання правознавства. Надано джерела інформації щодо методичних рекомендації та методичної літератури. з основ правознавства. Розглядалось питання щодо матеріально-технічного забезпечення та функціонування кабінетів правознавства. Під час підведення підсумків роботи семінару були визначені конкретні рекомендації щодо використання різноманітних методів виховання патріотизму в учнів.

24.11.08.р. проведено практичний семінар для вчителів району в Мереш'янському медичному ліцеї. Тема семінару «Формування ключових компетентностей учнів на уроках правознавства та в позакласній роботі, запровадження і використання інноваційних методів фрагментарно в кожній темі для підтримки інтересу до навчання та обговорення актуальних питань часу». Метою семінару стало формування громадянської компетентності, вдосконалення вміння працювати з нормативними документами.

18.03.2009 на базі Безлюдівського юридичного ліцею проведено практичний семінар для вчителів району з теми «Формування правових компетентностей учнів з початкової до старшої школи. Впровадження безперервної правової освіти в закладах освіти району». Метою семінару було показати роботу вчителів від початкової до старшої школи , допомогти піднятися на якісно вищий рівень професійної майстерності, надати науково-методичну консультацію щодо якісної підготовки до уроків .На семінарі використовувалася методика авторського спецкурсу «Вивчаємо правознавство для учнів 5-7 класів».

У 2008-2009 навчальному році в районі працювала **творча група** вчителів правознавства за темою «Компетентнісний підхід у сучасній правовій освіті» (керівник –Назаренко Н.С.). На своїх засіданнях творча група працювала над розробкою комплексу допоміжних практичних матеріалів для вчителів району. З результатами своєї роботи творча група ознайомила вчителів на практичних семінарах та засіданнях школи молодого вчителя. Щорічно керівник творчої групи виступає з доповідями та повідомленнями на секціях теоретичних семінарів, серпневих конференціях.

Протягом навчального року в районі продовжувала працювати школа передового педагогічного досвіду з теми «Синергічний підхід до викладання предметів суспільно – гуманітарного циклу» під керівництвом Олійника Ю.В. Відбулося 4 засідання, на яких обговорювались інноваційні форми і методи роботи вчителів з учнями, проблеми, пов'язані з формуванням особистості учня на основі ідей концепції громадянського виховання. Робота школи ППД надала можливість більш ґрунтовно, на науковому рівні опрацювати теоретичні засади інноваційних форм навчання, побачити їх практичне застосування. Практичне застосування знайшов метод проектів, який сприяє вихованню зрілої, працелюбної і творчої особливості, відповідального громадянина демократичного суспільства.

Протягом навчального року в районі продовжувала працювати педагогічна майстерня за темою «Планування навчальної діяльності учнів на уроках правознавства, виховної роботи в умовах особистісно орієнтованого навчання» під керівництвом Максимової О.В. вчителя історії Роганської гімназії. Відбулося 4 засідання.

Школа молодого і малодосвідченого вчителя у минулому навчальному році працювала за темою «Вирішення ситуативних завдань як технологія оцінювання ключових компетентностей учнів» (керівник Сиса Н.Д. учитель Мереф'янської ЗОШ №7), провела індивідуальні зустрічі та семінар, дні наставника для молодих вчителів за їх бажанням, поділилась роздатковими матеріалами та документами на електронних носіях .

У 2008/2009 н.р. вчителі правознавства брали активну участь у різноманітних професійних конкурсах та методичних заходах.

Учителями правознавства на виставку-ярмарок педагогічної творчості було подано 4 роботи, більшість робіт складали розробки уроків, дидактичні матеріали щодо організації позакласної роботи з предмету.

Виставка-ярмарок педагогічних ідей і технологій.

Районний етап.

№ з/п	Заклад	кількість поданих робіт	З них: набрали кількість балів.						
			1-10	11-20	21-30	31-40	41-43	44-46	47-50
1	Мереф'янська ЗОШ №6	2						+	+
2	Кулінічівська ЗОШ	1				+			
3	Безлюдівський юридичний ліцей	1					+		

Обласний етап:

№ з/п	Заклад	Кількість робіт
1	Мереф'янська ЗОШ №6	1
2	Кулінічівська ЗОШ	1
3	Безлюдівський юридичний ліцей	1

На обласну виставку - ярмарок педагогічних ідей та технологій були подані три роботи. Роботи вчителів Мереф'янської ЗОШ №6 Терещенко О.Л. та Безноска О.В., учителя Безлюдівського юридичного ліцею Єрмакової Л.М. нагороджені дипломами III ступеня.

1.3. Робота з підвищення навчальної мотивації через систему урочної та позаурочної діяльності.

Приділялась належна увага роботі з обдарованими учнями. Учні створювали проекти з правових питань, мультимедійні фрагменти до вирішення правових питань, випускали газети та стіннівки з теми «Права дітей в малюнках», писали реферати та брали участь у конференціях, вікторинах, які проводили Безлюдівський юридичний ліцей, Роганський аграрний ліцей та Покотилівський ліцей «Промінь».

У 2008/2009 н.р. профільним навчанням у класах суспільно-гуманітарного напрямку з правовим профілем було охоплено 40 учнів Безлюдівського юридичного ліцею.

Гуртковою роботою правового профілю охоплено 39 учнів у 6 закладах освіти району.

1.3.1. Результативність олімпіад, конкурсів з правознавства.

У другому етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад взяли участь 169 учнів закладів освіти району. **Переможцями II етапу олімпіади з основ правознавства стали 18 учнів, із них 3 учня вибороли перші місця, 7 - другі, 8 - треті.**

У 2008-2009- н.р. кількісний склад команд на III етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових дисциплін визначався за результатами їхнього виступу минулого року, а саме 3 учні захищали район, учениця 9 кл. Васищевської ЗОШ Єльміна Тетяна, учень 10 кл. Роганського аграрного ліцею Орехов Андрій, учень 11 кл. Мереш'янської ЗОШ №6 Кукленко Микола

Переможцем **обласного етапу олімпіади з основ правознавства** став Кукленко Микола, учень 11 кл. Мереш'янської ЗОШ №6 (**III місце**).

В **районному конкурсі - захисті по історико - географічному відділенню НТ МАН** (секція правознавства) змагались 6 учнів. **Перемогу здобули :**

I місце - учень Мереш'янської ЗОШ №6 Кукленко Микола;

II місце - учениця Височанської ЗОШ №2 Сіренко Катерина;

III місце - учениця Мереш'янської ЗОШ №6 Гусон Ірина.

1.3.2. Підсумки участі у МАН з правознавства, соціології, філософії.

Переможцями **обласного етапу конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт НТ МАН** в номінації «Філософія» стали учень 11 класу Веселівської ЗОШ Семененко Сергій та учень 11 класу Кулиничівської ЗОШ Пащенко Владислав (II місце).

В номінації «Соціологія» **III місце** виборов учень 10 класу Мереш'янської ЗОШ №6 Німкович Андрій.

ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ПРАВОЗНАВСТВА У ЗНЗ РАЙОНУ:

1. Більшість викладачів правознавства не є фахівцями за дипломами.
2. Матеріальна база і оформлення кабінетів правознавства потребують оновлення і поповнення.
3. Недостатня залученість учнів до гуртків правового профілю.

ЗАВДАННЯ НА 2009/2010 НАВЧАЛЬНИЙ РІК:

1. Опрацювання кожним вчителем правознавства Концепції безперервної правової освіти.
2. Формування сучасної правової культури особистості, правової грамотності та правосвідомості у вчителів та учнів.
3. Вироблення умінь практичного і творчого застосування здобутих правових знань.

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОБОТИ РМО ВЧИТЕЛІВ ПРАВОЗНАВСТВА НА 2009-2010 НАВЧАЛЬНИЙ РІК

1. Вдосконалення та збагачення різних за змістом знань педагогів (предметних, методичних, дидактичних, виховних, психологічних, загальнокультурних).
2. Розвиток світогляду, професійно-ціннісних орієнтацій, переконань вчителів, адекватних завданням розвитку школи, району, області.
3. Розвиток сучасного стилю педагогічного мислення вчителя (таких рис як системність, комплексність, конкретність, почуття міри, гнучкість, мобільність) і готовність до професійного самовдосконалення та роботи над собою.
4. Формування сучасної правової культури у вчителів та учнів.
5. Виховання правової свідомості шляхом формування знань про соціальну цінність права, його роль у житті суспільства, захист прав і свобод кожного громадянина в державі.

Блок II. Зміст роботи РМО

2.1. Уся діяльність РМО (організаційна, змістовна, процесуальна, мотиваційна тощо) здійснюється в рамках роботи над єдиною методичною темою, яка змістовно пов'язана з науково-методичною темою області, має точки зіткнення з темою районного РМО, а далі – ШМО.

Науково-методична мета об'єднання вчителів – створення умов для підвищення науково-теоретичного, методичного, психолого-педагогічного рівня; оволодіння організаторськими, конструкторськими, комунікативними вміннями. Робота методичного об'єднання орієнтована на інноваційну, експериментальну діяльність і пов'язана з рішенням нових наукових завдань. Плануючи цю роботу, треба усвідомлювати соціальне замовлення суспільства, зміст державних рішень у сфері освіти й культури, що відповідають нормативним документам, а також врахувати реальні можливості вчителя і району.

2.2. РМО вчителів правознавства.

2.2.1. **Науково-методична тема району:** «Створення умов для розвитку професійної компетентності педагога, спрямованої на формування особистої моделі якісного навчання».

Тема РМО: «Діагностика професійної компетентності вчителя»

2.2.2. **Система роботи РМО вчителів правознавства над науково-методичною проблемою:**

I етап – діагностичний;

II етап – теоретичне обґрунтування проблеми;

III етап – практичне дослідження проблеми;

IV етап – підбиття підсумків роботи над проблемою. Пропаганда ППД.

2.2.3. **Метою діагностики професійної компетентності вчителя є обґрунтування технологічного підходу до аналізу уроку з точки зору формування професійної компетентності вчителя, зміна стилю роботи вчителів району з учнями; зробити його особистісно зорієнтованим, а вчителя – організатором навчально-пізнавальної діяльності учнів.**

Завдання:

Ў впровадження елементів ОЗН: уміння вчителя виділяти об'єкт засвоєння, обґрунтування методів навчання, знання типології уроків, оцінна діяльність учнів, групова форма роботи на уроці, проблемна ситуація;

Ў діагностика професійної компетентності вчителя;

Ў підвищення професійної компетентності вчителів;

Ў залучення вчителів до науково-дослідницької діяльності;

Ў вивчення та поширення досвіду професійної майстерності вчителя.

2.2.4. **План реалізації науково-методичної проблеми РМО вчителів правознавства**

«Діагностика професійної компетентності вчителя»

№	Напрямки діяльності	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
1	Діагностика	Вивчення навчально-методичного забезпечення щодо обґрунтування обраної проблеми	Відстежування вміння вчителів планувати свою діяльність, аналізувати, узагальнювати, працювати з літературою	Динаміка розвитку та впровадження у практичну діяльність вчителів правознавства	Результативність досягнення вчителів
2	Семінари-практикуми, «круглі столи», дискусії, диспути, дебати.	Робота над проблемою: проблема, пошук, результати	Розвиток забезпечення міцних знань учнів – одна з умов особистісно орієнтованого навчання. Конструювання розвиваючих цілей уроку. Саморозвиток, самовдосконалення особистості школяра за інтерактивними формами навчання. План уроку: тема, мета, форми і методи роботи, нові підходи до планування.	Групова і індивідуальна робота. Особистість учня як самокерована система. Інструментарій розвитку забезпечення міцних знань учнів. Сучасний урок та вимоги до нього.	Впровадження інтерактивних форм і видів.
3	Практична діяльність	Проведення групових та індивідуальних консультацій	Робота з темою та поурочним плануванням. Індивідуальна робота на основі діагностики і контролю.	Робота зі створення інструментарію з розвитку та впровадження проблеми	Результати роботи (контрольно-аналітичні дані)
4	Контроль (результативність)	Розвиток особистісного навчання на уроках. Чітке бачення проблеми, шляхи вирішення.	Адекватність форм і методів, розвитку особистісно орієнтованого навчання на уроках правознавства	Уміння планувати, конструювати особистісно орієнтоване навчання через конкретну діяльність	Рівень володіння технологією особистісно орієнтованого навчання вчителями та учнями.
5	Узагальнення матеріалів	Підготувати збірку «Інноваційні технології на уроках правознавства»	Підготувати збірку «Сучасний урок: форми та види».	Підготувати збірку «Сучасник урок в»	Узагальнення матеріалів вчителів, які впроваджують інновації в практику своєї роботи.

Блок III. Нормативно-правове та методичне забезпечення

3.1. Нормативно-правове забезпечення освітньої галузі «Суспільствознавство»:

- 3.1.1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 // Відомості ВР. – 1996. – №30.
- 3.1.2. Про освіту: Закон України від 1991 // Відомості ВР. – 1991. - №34
- 3.1.3. Про загальну середню освіту: Закон України від 13.05.1999 // Відомості ВР. – 1999. – №28.
- 3.1.4. Національна доктрина розвитку освіти /затверджено Указом Президента України від 17 квітня 2002 року №347/2002.
- 3.1.5. Державна національна програма «освіта. Україна XXI століття» - К., 1996.
- 3.1.6. Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа). – К., 2000.
- 3.1.7. Концепція профільного навчання в старшій школі (травень 2003р. №1/9-273).
- 3.1.8. Державний стандарт базової та повної середньої освіти (січень 2004р.№24).
- 3.1.9. Положення про загальний середній навчальний заклад / Постанова Кабінету міністрів України від 14 червня 2000р. № 964.

3.2. Науково-методичне забезпечення викладання курсів галузі «Суспільствознавство»:

- 3.2.1. Державний стандарт базової та повної середньої освіти // Інформаційний бюлетень МОН України. – 2004. - №1-2.
- 3.2.2. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Основи правознавства (авт. Усенко І.Б., Наровлянський О.Д.)- 9 клас.//Шкільний світ. – 2001.
- 3.2.3. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Основи правознавства (авт. Котюк І.І.)- 9 клас.//Шкільний світ. – 2001.
- 3.2.4. Програма для ліцеїв, гімназій, класів з поглибленим вивченням правознавства «Основи правознавства» для 10-11 кл. (авт. Котюк О.І., Котюк І.І.) – / Історія в школах України. – 2002. - №5.
- 3.2.5. Навчальна програма з правознавства для 10-12 профільних класів навчальних закладів з українською мовою навчання (авт. Ратушняк С.П., Ремех Т.О.; (рекомендовано Міністерством освіти і науки України, лист від 21.05.08 р. № 1/11-1968). – К.,2008.
- 3.2.6. Навчальна програма «Правознавство (практичний курс)» для 9-х класів навчальних закладів з українською мовою навчання (авт. Пометун О.І., Ремех Т.О.; (рекомендовано Міністерством освіти і науки України, лист від 21.05.08 р. № 1/11-1969). – К.,2008.

3.3. Програми курсів та факультативів, що забезпечують профільне навчання і до профільну підготовку, рекомендованих МОН України:

- 3.3.1. Програма курсу «права людини» для учнів гімназій, ліцеїв та класів суспільно-гуманітарного профілю загальноосвітніх закладів (10-11 кл.). – К.: А.С.К., 2006.
- 3.3.2. Програма курсу «Досліджуючи гуманітарне право» для загальноосвітніх навчальних закладів (10-11 кл.). – К.: Генеза., 2006
- 3.3.3. Програма курсу «Громадянська освіта» для загальноосвітніх навчальних закладів (9-11 класи). - / Історія в школах України. – 2002. - №3.
- 3.3.4. Програма курсу « Права людини» для профільних класів навчальних закладів гуманітарного профілю. // Історія в школах України. – 2006. - №4.
- 3.3.5. Програма курсу «Вчимося біти громадянами» (7(8) кл.) для загальноосвітніх

навчальних закладів. – Львів: Нова Доба., 2006.

3.3.6. Програма курсу «Практичне право (8(9) клас) для загальноосвітніх закладів.
/ Історія в школах України. – К.2002. - №3

3.3.7. Програма курсу «Ми – громадяни України» (9 (10) кл.) для загальноосвітніх
навчальних закладів. – К.: НВФ «Українські технології», 2003.

3.4. Навчально-методичне забезпечення викладання курсів галузі «Суспільствознавство»:

3.4.1. Курс «Основи правознавства»:

Назва підручника	Автор підручника	Клас	Видавництво	Рік
Основи правознавства	За редакцією І.Б. Усенка	9	Перун	2002, 2003
Основи правознавства	Котюк І.І.	9	Гене́за	2003
Основи правознавства	Наровлянський О.Д.	9	Парламентськ видавництво	2004
Основи правознавства	Журавський В.С. та інші.	9	Юридична думка	2004
Правознавство. Практичний курс (підручник).	Пометун О.І., Ремех Т.О	9	Літера ЛТД	2009
Правознавство. Практичний курс (підручник)	Наровлянський О.Д.	9	Грамота	2009
Правознавство. Практичний курс (підручник)	Сутковий В.Л., Філіпенко Т.М.	9	Гене́за	2009
Назва посібника	Автор посібника	Клас	Видавництво	Рік
Курс правознавства. І. ч. Основи теорії держави і права (навчальний посібник для учнів ліцеїв, гімназій та профільних класів)	Котюк І.І., Котюк О.І.	9	Версія	2003
Курс правознавства. II. ч. Основи теорії держави і права (навчальний посібник для	Котюк І.І., Котюк О.І.	9	Версія	2004

учнів ліцеїв, гімназій та профільних класів)				
Курс правознавства.ІІІ. ч. Основи теорії держави і права (навчальний посібник для учнів ліцеїв, гімназій та профільних класів)	Котюк І.І., Котюк О.І.	9	Версія	2005
Практичне права (НМК)	За ред.. О.І. Пометун	8 (9)	А.С.К.	2003
Світ права (навчальний посібник)	Пометун О.І. та ін.	9	А.П.Н.	2004
Права людини	Пометун О.І., Ремех Т.О., Сущенко І.М.	10-11	А.С.К.	2006
Сімейне, трудове та кримінальне право у тестах, задачах та іграх (посібник)	Машіка В.Т.	9 -11	Ужгород-Мукачеве	2003
Основи правознавства: наочний посібник	Дрожжина С.В.	9	Ранок	2007
Ми – громадяни України (посібник)	За ред.. Пометун О.І.	9(10)	НВФ «Українські технології»	2003
Мої і твої права (навчальний посібник з курсу «Права людини»)	Пометун О.І., Ремех Т.О.	10-11	НВФ «Українські технології»	2006
Права для всіх	Рафалюк Б.І.	9	Терно-граф	2008
Правознавство	Колодій А.М. та ін.	10-11	Алерта	2007
Основи інтелектуальної власності	Цибульов П.М.	10		2005
Основи інтелектуальної власності	Побірченко Н.А., Сергеєнкова О.П.	11		2008

Блок ІУ. Робота з вчителями.

4.1. Організаційні заходи з питань підвищення фахового та методичного рівня педагогічних кадрів.

Створення умов для виховання системи цінностей демократичного суспільства знайшло відображення в індивідуальних планах самоосвіти вчителів разом з персональною темою із самоосвіти. Організація роботи над індивідуальними методичними темами і єдиною методичною темою РМО являє собою систему безперервної освіти педагогів, відіграє значну роль у вдосконаленні змісту технологій навчання предмета та підвищення результативності навчально-виховного процесу.

4.2. Заходи з удосконалення професійної майстерності вчителів правознавства.

№ з/п	Зміст роботи	Термін виконання	Відповідальні	Відмітка про виконання
1.	Організація роботи з учителями зі стажем роботи до 5 років:	1 раз на чверть	Методист, керівник ШМВ	
	<ul style="list-style-type: none">взаємовідвідування занять, виховних заходів вчителів вищої категорії та вчителів-методистів району;	За планом роботи РМО		
	<ul style="list-style-type: none">проведення індивідуальних консультацій;	За потребою		
	<ul style="list-style-type: none">відвідування занять районної школи молодого вчителя;	За планом роботи РМО		
2.	Методичні наради: <ul style="list-style-type: none">опрацювання інструктивно-нормативних документів;	У порядку надходження	Рада РМО методист	
	<ul style="list-style-type: none">організація і проведення I та II етапів Всеукраїнської олімпіади;	Листопад-грудень	методист	
	<ul style="list-style-type: none">проведення консультацій щодо ЗНО	Постійно	методист	
3.	Організація консультації щодо до профільного та профільного навчання в основній та старшій школі.	Постійно	РМО	
4.	Організація захисту досвіду вчителів, які претендують на встановлення або підвищення вищої категорії і педагогічного звання	Січень-березень поточного року	методист	

4.3. Вивчення, узагальнення та впровадження в практику роботи навчально-виховних закладів, досягнень педагогічної науки та педагогічного досвіду:

№ з/п	Зміст роботи	Термін виконання	Відповідальні	Форма реалізації
1.	Продовжити роботу щодо запровадження інноваційних технологій в систему роботи вчителів правознавства	протягом року	Керівник РМО, методист	Виробити рекомендації
2.	Заслухати на засіданні РМО інформацію про курсову перепідготовку вчителів правознавства	травень 2010	методист	Звіт
3.	Створити банк даних за проблемою «Інноваційні технології як засіб формування професійної компетентності вчителя»	протягом року	Керівник РМО, методист	Картотека
4.	Вивчити та узагальнити ППД вчителів правознавства, які атестуються на звання «вчитель-методист», «старший вчитель».	відповідно до плану	методист	Картотека
5.	Створити банк даних ППД вчителів правознавства Харківського району	протягом року	керівник РМО, методист	картотека

Блок У. **Ефективність діяльності РМО зумовлена вибором форм методичної роботи**

5.1. За вибором форми методичної роботи:

№ з/п	Форми методичної роботи
1	Захист проектів – урок, під час якого учасники або групи учасників демонструють нові проекти
2	Дискусія – спеціально організований обмін думками з якогось питання з метою отримання інформаційного продукту у вигляді рішення
3	Диспут – спеціально організований урок, під час якого відбувається демонстративне зіткнення поглядів на якесь питання
4	Лекція (публічний виступ) – урок, який демонструє у вигляді монологу сукупність поглядів з будь-якого питання
5	Фронтальна бесіда спеціально організований діалог, під час якого вчитель керує обміном думок та поглядів з будь-якого питання
6	Ситуаційно-рольова гра – спеціально організоване змагання у вирішенні завдань взаємодії та імітації предметних дій учасників, які виконують отримані ролі в умовах вигідної ситуації та регламентовані правилами гри. Учасники виконують лише функції гравців та організаторів, функції глядачів не передбачено.
7	Моніторинг навчальних досягнень учнів
8	Технологічний підхід до аналізу уроку

**Блок УІ. Тематика засідань РМО вчителів правознавства
на 2009-2010 навчальний рік.**

6.1. Проблема: «Діагностика професійної компетентності вчителя»

№ з/п	Зміст роботи	Форми роботи	Відповідальні	Примітка
I засідання	Мета: Провести детальний аналіз роботи секції вчителів історії та правознавства. Розглянути перспективи подальшої професійної діяльності фахівців, обговорити особливості подальшого планування та реалізації проблем викладання курсу «Правоознавства». Визначити шляхи подальшого підвищення фахового рівня та професійної компетентності вчителів.	Панельна дискусія	Методист, керівник РМО	
Серпень 2009 року	1. Аналіз роботи РМО вчителів правознавства за 2008-2009 н.р. та завдання на новий 2009 – 2010 н.р.	звіт	методист	
	2. Програмно-методичне забезпечення курсу правознавства.	Інформація «Круглий стіл»		
	3. Обговорення Державного стандарту освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 14 січня 2004 року № 24 «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти» та Концепції профільного навчання у старшій школі.)			
	4. Експрес-інформація.	Бібліографічний огляд фахових видань	Керівник РМО	
	5. Обговорення та затвердження плану роботи РМО на 2009-2010 навчальний рік.	Обговорення	Методист, Керівник РМО	
	6. Домашнє завдання: опрацювати методичні рекомендації МОН на 2009-2010 навчальний рік	Інформація	Вчителі правознавства	

<p align="center">II засідання</p>	<p>Тема. Самореалізація особистості вчителя і учня в навчальній діяльності. Мета: виявити оптимальні засоби, методи та форми взаємодії педагога та учня, які сприяють розвитку особистості учня та вчителя.</p>		<p>Методист, керівник РМО</p>	
<p align="center">Жовтень 2009</p>	<p>1. Основні аспекти педагогічних технологій формування особистості учня.</p>	<p>Інформування</p>	<p>Методист, керівник РМО</p>	
	<p>2. Аналіз уроку як засіб підвищення ефективності уроку.</p>	<p>Тренінг</p>	<p>Методист, керівник РМО</p>	
	<p>3. Відвідування уроків.</p>	<p>Аналіз уроків</p>	<p>Керівник школи ППД</p>	
	<p>4. Експрес-інформація за темою семінару</p>	<p>Бібліографічний огляд фахових видань</p>	<p>Керівник РМО</p>	
	<p>5. Всеукраїнський конкурс «Вчитель року»</p>	<p>Інформація</p>	<p>методист</p>	
	<p>6. Домашнє завдання: розробити презентації з курсу правознавства.</p>	<p>Інформація</p>	<p>Керівник творчої групи</p>	
<p align="center">III засідання</p>	<p>Тема. Шляхи вдосконалення професійної майстерності вчителя. Мета: вивчити застосування інноваційних форм проведення уроків, створити організаційно-методичні умови успішної діяльності вчителя</p>		<p>Методист, керівник РМО</p>	
<p align="center">Січень 2010 року</p>	<p>1. Шляхи підвищення професійної компетентності вчителя як умови забезпечення якості загальної середньої освіти.</p>	<p>Семінар</p>	<p>Керівник РМО, методист</p>	
	<p>2. Організація роботи з обдарованою молоддю: здобутки та проблеми.</p>	<p>Обмін думками</p>	<p>методист</p>	
	<p>3. Удосконалення змісту і структури уроків правознавства</p>		<p>Керівник педмайстерні</p>	

	на основі інноваційних методів навчання.			
	4. Експрес-інформація за темою семінару	Огляд періодики	Керівник РМО	
	5. Моделювання сучасного уроку з правознавства	Практична робота	Керівник РМО	
	6. Моніторинг якості участі навчальних закладів району в II етапі Всеукраїнської олімпіади з правознавства та МАН.	Повідомлення	методист	
ІУ засідання	Тема: Інноваційні технології на уроках правознавства як засіб формування творчої особистості. Мета: виявити актуальний досвід вчителів, визначити шляхи його використання.			
Квітень 2010 року	1. Методи активізації пізнавальної діяльності.	Інформація	Керівник РМО	
	2. Технологічний підхід до аналізу уроку з точки зору професійної компетентності вчителів.	Систематизація	методист	
	3. Картка спостереження та аналізу розвитку професійної компетентності вчителя (Хлебнікової Т.М.)	Дискусія	Члени метод ради	
	5. Експрес-інформація.	Бібліографічний огляд фахових видань		

6.2. Робота між засіданнями РМО:

№ з/п	Питання, що розглядаються	Термін	Відповідальні	Відмітка про виконання
1.	Тести: види та форми	Протягом року	Керівник творчої групи	
2.	Введення до профільного та профільного навчання з правознавства (консультації, поради).	Постійно	методист	

3.	Всеукраїнський конкурс «Вчитель року»	Жовтень-лютий	методист	
4.	II етап Всеукраїнської олімпіади з правознавства.	листопад	Методист, члени журі	
5.	Захист конкурсних робіт МАН	грудень	Методист, члени журі	
6.	Всеукраїнський конкурс «Права людини»	Грудень-січень	Методист, члени журі	
7.	III етап (обласний) Всеукраїнської учнівської олімпіади	січень	методист	
8.	II етап (обласний) захист конкурсних робіт МАН	лютий	методист	
9.	Створення портфоліо – веління сьогодення (поради, рекомендації)	постійно		

6.3. Заходи з питань розвитку творчих здібностей вчителів та учнів:

№ з/п	Зміст роботи	Термін виконання	Відповідальний	Відмітка про виконання
1.	Організувати і провести районні заходи:			
	<ul style="list-style-type: none"> Ў II етап Всеукраїнської олімпіади з правознавства; Ў Конкурс-захист науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН; Ў відбір робіт для обласної ярмарки «Педагогічних ідей»; 	листопад	методист	
		Січень	методист	
		грудень	методист, члени журі	
2.	Організувати участь вчителів правознавства в заходах обласного рівня:			
	<ul style="list-style-type: none"> Ў III етап Всеукраїнської олімпіади з правознавства; Ў Конкурси-захисті науково-дослідницьких робіт МАН; Ў Обласній ярмарки «Педагогічних ідей» 	Лютий 2009	методист	
		Лютий 2009	методист	
		Березень 2009	методист	

Блок УІІ. Робота з обдарованими дітьми

Заходи з питань розвитку творчих здібностей учнів (додаток 4):

№ з/п	Зміст роботи	Термін виконання	Відповідальний	Відмітка про виконання
1.	Організувати і провести шкільні заходи:			
	I етап Всеукраїнських олімпіад з історії та правознавства.	жовтень	вчитель правознавства	
	Конкурс-захист науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН.	листопад	вчитель правознавства	
2.	Організувати і провести районні заходи:			
	II етап Всеукраїнських олімпіад з історії та правознавства.	листопад	методист, члени журі	
	I етап конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН.	січень	методист, члени журі	
	Всеукраїнський конкурс з історії державотворення.	грудень	методист, члени журі	
	Конкурс «Мої права»	грудень	методист, члени журі	
	Web-олімпіади з історії України, правознавства	листопад-лютий	методист	
	Всеукраїнський рух учнівської молоді «Моя земля – земля моїх батьків»	лютий	методист, члени журі	
	Експедиція «Історія сіл і міст України»	протягом року	методист	
	Всеукраїнський конкурс «Безпечна Україна. Безпечний Світ».	листопад	методист, члени журі	
	Всеукраїнський конкурс «Голодомор 1932-33 роки. Україна пам'ятає»	березень	методист, члени журі	
	Акція «Слобожанські зони перемоги»	квітень	методист	
3.	Організувати участь учнів у заходах обласного рівня:			
	III етап Всеукраїнських олімпіад з історії та правознавства.	березень	методист	
	II етап конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН	лютий	методист	

ВИСНОВКИ

В освіті головні цінності - дитина і педагог, здатний розвивати, захищати, оберігати її індивідуальність. А звідси - центрованість на ідеях: людина - не засіб, а мета, тому не дитину треба пристосовувати до системи освіти, а школу до неї.

На всіх етапах розвитку освіти головним завданням було і залишається підвищення рівня професійної майстерності педагогів. Сучасній школі сьогодні потрібний учитель, який міг би оновлювати, удосконалювати зміст своєї діяльності. Впоратися з цим завданням можна тільки за умови добре організованої і спланованої роботи методоб'єднань, так як одним з провідних напрямів його діяльності є підвищення професійної компетентності вчителя без відриву від основного місця роботи. Залежно від змісту педагогічної діяльності району (школи) методоб'єднання може спланувати свою роботу по створенню моделі професійно компетентного педагога (схема 2), виділивши три такі блоки (за Л. Дудіною):

- Ў пізнавальна діяльність;
- Ў тематична діяльність;
- Ў узагальнююча діяльність.

Блок пізнавальної діяльності має на меті формування свідомості педагогів, відкритої до вирішення освітніх проблем. Ця робота передбачає вивчення нових педагогічних ідей і технологій. Вирішення цих завдань буде реалізовано найбільш ефективно через такі традиційні форми методичної роботи як: теоретичні семінари, семінари-практикуми, школа передового досвіду, творчі групи вчителів, школа молодого вчителя, групові та індивідуальні методичні консультації, самоосвіту вчителів. На цьому етапі проходить оволодіння практичними вміннями і навичками інноваційної педагогічної діяльності. В межах узагальнюючої діяльності організовується закріплення позитивного інноваційного досвіду, впровадження нових педагогічних технологій через науково-практичні конференції, методичні тижні, творчі звіти вчителів.

Тому важливою умовою ефективного планування роботи методоб'єднання вчителів є визначення рівня професійної компетентності педагогів за допомогою анкет, тестів, методом простого спостереження. У відповідності з рівнем професійної майстерності вчителів формується мета методичної діяльності методоб'єднання в двох видах: ближня

(безпосередня) мета — вимоги до рівня професійно-педагогічних знань учителя; кінцева—вимоги до рівня вихованості і знань учнів.

Наступний етап — це формулювання єдиної методичної проблеми, аналіз результатів навчально-виховної діяльності, виявлених у процесі контролю, вихід на проблеми, виявлені в ході індивідуального аналізу роботи вчителів, методичного об'єднання. Потім ці проблеми групуються і методичною радою методичного об'єднання визначається проблема, яка характерна для більшості вчителів даного методоб'єднання. Тільки після цього остаточно формулюється єдина методична тема, яка цікавить усіх.

Практика роботи методоб'єднань показала, що найбільш актуальними є такі науково-методичні проблеми:

- Ў диференційований підхід до навчання — передумова успішного розвитку та підвищення якості знань, умінь і навичок учнів;
- Ў організація методичної роботи на діагностичній основі для інтенсивного розвитку творчості вчителів;
- Ў технологічний підхід до діагностики професійної компетентності вчителя.

Всю роботу методоб'єднання повинна пронизувати практична направленість. Чим різноманітніші форми роботи, тим більше можливостей у вчителя для творчості. Життя наполегливо вимагає творчого підходу до підбору тем, над якими будуть працювати протягом навчального року вчителі методоб'єднання. Важливо, щоб поряд з питаннями конкретно-методичного характеру, в полі зору знаходили місце питання психології школяра, проблеми дидактики уроку. Без цього сучасний учитель не є професійно компетентним і не може повною мірою забезпечити високу якість знань, умінь і навичок учнів.

Таким чином, учителю XXI століття повинні бути притаманні професійна компетентність, інтелігентність, конкурентноздатність, духовність. Нам потрібен вчитель, який є професійно спрямованою особистістю, здатною до самовдосконалення .

Модель професійного педагога

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 // Відомості ВР. – 1996. – №30.
2. Про освіту: Закон України від 1991 // Відомості ВР. – 1991. - №34
3. Про загальну середню освіту: Закон України від 13.05.1999 // Відомості ВР. – 1999. – №28.
4. Національна доктрина розвитку освіти /затверджено Указом Президента України від 17 квітня 2002 року №347/2002.
5. Державна національна програма «освіта. Україна XXI століття» - К., 1996.
6. Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа). – К., 2000.
7. Концепція профільного навчання в старшій школі (травень 2003р. №1/9-273).
8. Державний стандарт базової та повної середньої освіти (січень 2004р.№24).
9. Положення про загальний середній навчальний заклад / Постанова Кабінету міністрів України від 14 червня 2000р. № 964.
10. Акульшина Т. підготовка учнів до наукової діяльності. /Школа. – 2008. - №10. -34с.
11. Бондар В. Управління формуванням професійної компетентності вчителя // Освіта і управління. – 2006. - №2. – С.20-27.
12. Вулканова В МО – форма роботи з педагогічними кадрами / Директор школи. – 2008. - №4. – С.64-94.
13. Вчитель: Самооцінювання /упоряд. Н. Мурашко. – К., 2007. – 128с.
14. Планування методичної роботи /упоряд. М. Голубченко. – К., 2008. – 128с.
15. Гришина Т.В. освітня технологія як професійний пріоритет учителя // Управління школою. – Харків: основа, 2003
16. Гузова Л.П. Развитие профессиональной культуры учителя – фактор успешной работы // Методист. – 2005. - №2. – С.34-37.
17. Довгопол І. Професійна компетентність педагога: методика комплексного дослідження. – Сімферополь, 2006. – 70с.
18. Данилова Г.С. Оцінювання рівня професіоналізму методиста системи післядипломної освіти на основі кваліметричного підходу // Освіта і управління. – 2002. – Т.5. - №2. – С.187-198
19. Діагностика праці вчителя. /Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2007. – жовтень. –С.64-70.
20. Інформаційний дайджест / інформаційно-аналітичні матеріали моніторингової діяльності закладів освіти Харківського району у 2008-2009 навчальний рік/. –Х., 2009.- 300с.
21. Квадріціус Л.В. Професійна самоосвіта вчителя // Управління школою. – 2006. - №13. – С.35-38.
22. Коляда Т. Профкомпетентность учителя средней школы // Директор школи. Україна. – 2006. - №2. – С.69-71.
23. Малієнко Ю., Сорока Л. Система науково-методичної роботи в РМО вчителів історії та правознавства // Освіта і управління. – 2003. -№1. – С.103-107
24. Мармиза О. Стратегія управління: траєкторія успіху. – Х., 2006. 0 160с.

25. Нємова Н. Управління методичною роботою в школі. – М., 1999. – 176с.
26. Організація роботи шкільних методичних об'єднань вчителів-предметників: Методичні рекомендації. – Х., 2002. -28с.
27. Покроєва Л.Д. Модернізація змісту та форми роботи обласного інституту післядипломної освіти. – Х.:ХОНМІБО, 2004. -76с.
28. Підласий І. Діагностика та експертиза педагогічних проектів: Навч. Посіб. – К.: Україна, 1998. –С.210-222
29. Перехейда О. Стимулювання професійної майстерності педагога – важливий чинник управління // Рідна школа. – 2004. - №5. – С.30-32.
30. Стецюк Л.І. Методологічні основи діяльності вчителя // Все для вчителя. – 2005. - №23-24. – С.11-28.
31. Соф'янц Е. Структура професійної компетентності сучасного педагога // Управління освітою. – 2006. - №17. – С.4-5.
32. Стадник О.Л. Створення умов для розвитку творчої особистості вчителів // Все для вчителя. – 2005. - №21-22. – С.30-32.
33. Тевлін Б. Резерви підвищення професійної майстерності вчителів // Завуч (Шкільний світ). – 2004. - №11. – С.3-6.
34. Темченко О. Впровадження інноваційних підходів для підвищення компетентності педагогів // Завуч (Шкільний світ). – 2005. - №13. – С.10 (вкладка).
35. Тимченко О.В. Педагогічні умови формування професійної позиції вчителя // Управління школою. – 2006. - №19-21. – С.35-36.
36. Хлебнікова Т.М. Управління навчальною діяльністю. – Х., 2008. – 175с.
37. Чаус М. Підвищення фахової майстерності вчителів // Завуч (Шкільний світ). – 2004. - №3. – С.1-4 (вкладка).

ТВОРЧА ГРУПА

Це організований на громадських засадах невеликий колектив працівників освіти, які поглиблено вивчають запропоновану педагогічною наукою проблему, суть і технологію того чи іншого досвіду та забезпечують його творче застосування.

Діяльність творчої групи здійснюється за такою технологією:

- Перший етап. Вивчення науково-педагогічної літератури з проблеми освоєння наявного досвіду, консультації з представниками науки, досягнення високої компетентності в суті досліджуваної проблеми.
- Другий етап. Розробка моделей, схем, рекомендацій, порад щодо застосування на практиці досягнень науки, конкретизація практичних рекомендацій, розроблених вченими, стосовно специфіки контингенту вчителів, школи, класу.
- Третій етап. Апробація рекомендацій, розроблених на основі теоретичних положень, коригування їх у процесі практичного застосування, створення свого досвіду у проблемі.
- Четвертий етап. Поширення створеного досвіду, демонстрування його широким масам учителів; виступи з лекціями, повідомленнями про цей досвід, пропаганда його в пресі; демонстрування створеного досвіду на практиці; консультування в підготовці та проведенні семінарів-практикумів, педагогічних читань, науково-практичних конференцій тощо.

Після впровадження в практику роботи навчального закладу наукової ідеї чи досвідоможна досягти позитивних результатів в організації навчально-виховного процесу

**ПЛАН ЗАСІДАНЬ
ТВОРЧОЇ ГРУПИ ВЧИТЕЛІВ ПРАВОЗНАВСТВА
ХАРКІВСЬКОГО РАЙОНУ**

з теми: «Створення умов для розвитку професійної компетентності педагога, спрямованої на формування особистої моделі якісного навчання».

№ п/п	Зміст	Дата виконання	Відповідальні	Примітка
I засідання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основні напрямки діяльності творчої групи вчителів правознавства на 2009-2010 навчальний рік. Планування. 2. Опрацювання обласної програми розвитку безперервної правової освіти 2006-2010рр. 3. <u>Доповідь:</u>» Розвиток професійної компетентності педагогічних працівників в умовах безперервної правової освіти». 4. Обговорення складових професіоналізму вчителя. 		методист, керівник творчої групи	
II засідання	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Доповідь:</u> «Створення меритократичної системи в ЗНЗ та районі». 2. <u>Співдоповідь:</u> « Ознаки обдарованої особистості». 3. Обмін досвідом з організації роботи із обдарованими дітьми. 		методист, керівник творчої групи	
III засідання	<p><u>Панельна дискусія:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Диференційний підхід до зростання професійної компетентності педагогів в інноваційній школі. 2. Використання комп'ютерних технологій на уроках правознавства в профільних класах. 3. Власна модель якісного навчання. 		методист, керівник творчої групи	
IV засідання	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Доповідь:</u>»Компетентнісний підхід в сучасній правовій освіті» 2. <u>Співдоповідь:</u>» Розвиток правової освіти школяра в контексті європейських загальнолюдських цінностей». 3. Обговорення: результати участі олімпіадах, конкурсах, МАНе. 		методист, керівник творчої групи	

ШКОЛА МОЛОДОГО ВЧИТЕЛЯ

Це одна з форм підвищення кваліфікації молодих учителів-спеціалістів, які мають педагогічний стаж роботи до 3-х років. Школа покликана формувати майстерність, творчу індивідуальність молодих педагогів.

Школу молодого вчителя (ШМВ) створюють на базі навчального закладу, де працює досвідчений учитель з даного фаху, який має досвід наставницької роботи. Керівник школи складає навчальний план і програму занять, розраховану на 3 — 5 років. До занять у школі молодого вчителя з періодичністю раз на місяць залучають постійних слухачів (3 — 8 осіб) — учителів одного фаху.

Основні напрями роботи

- Здійснення заходів з поглиблення педагогічних знань, методології навчання, вивчення директивних матеріалів, документів Міністерства освіти і науки України.
- Вивчення теорії, практики та методики виховання, психології, етики, аналіз програмних документів з питань виховної роботи, формування в молодих учителів посадових умінь і навичок.
- Поглиблення науково-теоретичної підготовки з предмета та методики його викладання, поповнення знань із суміжних предметів.
- Науково-методична робота з вивчення узагальненого передового педагогічного досвіду, визначення шляхів його творчого використання.
- Здійснення заходів щодо підвищення освітнього, науково-Методичного та культурного рівня молодого вчителя.
- Організація проведення семінарів, оглядів, конкурсів, екскурсій, вечорів відпочинку, спортивних змагань тощо.

Основні форми навчально-методичної роботи:

- відвідування уроків і позакласних заходів, які проводять керівник школи (перший рік навчання), інші досвідчені вчителі (другий-третій рік навчання);

- індивідуальні консультації;
- практичні заняття, на яких здійснюється моделювання та обговорення запропонованих моделей уроків, позаурочних заходів, виготовлення зразків дидактичних матеріалів;
- співбесіди з керівником ШМВ, методистом РМК, за «круглим столом».

Методичне керівництво школою молодого вчителя здійснюється методичними радами РМК, шкіл.

ПЛАН РОБОТИ ШКОЛИ МОЛОДОГО ТА МАЛОДОСВІДЧЕНОГО ВЧИТЕЛЯ

№	Зміст засідань	Практичні заняття	Дата	Відповідальні
1.	1. Правила оформлення шкільної документації. 2. Поурочне планування. 3. Форми організації діяльності учнів.	1. Оформлення класних журналів, календарного планування. 2. Конструювання конспекту уроку. 3. Формулювання цілей уроків та бачення шляхів їх реалізації.		методист, керівник школи молодого вчителя
2.	1. Вибір оптимального співвідношення методів навчання. 2. Традиційні і нестандартні форми уроку. 3. Використання інформаційних технологій.	1. Конструювання нестандартних уроків. 2. Самоаналіз уроку. 3. Створення інформаційних технологій.		методист, керівник школи молодого вчителя
3.	Взаємовідвідування уроків.	1. Аналіз уроків. 2. Позаурочна робота з предмету. 3. Методика роботи з обдарованими дітьми.		керівник школи молодого вчителя
4.	Індивідуальна робота.	1. Консультації з проблемних питань. 2. Профільне навчання.		керівник школи молодого вчителя

АНКЕТА
для вивчення запитів молодих учителів

1. З якими труднощами ви стикаєтесь у процесі використання навчально-матеріальної бази кабінету?
2. Чи задовольняє вас розклад уроків, позакласних заходів?
3. Що можна зробити для підвищення рівня роботи Школи молодого вчителя? Чи допомагає вона вам у роботі?
4. Які форми роботи Школи вам запам'яталися? Чому?
5. Чи задовольняє вас система самоосвіти, підвищення кваліфікації, яка існує в школі?
6. Що нового ви дізнались під час відвідування уроків свого наставника?
7. Які методичні прийоми ви опанували, які вміння вдосконалили протягом року?
8. Яку методичну допомогу ви хотіли б одержати від методичного кабінету відділу освіти і школи?
9. Ваші пропозиції щодо роботи на наступний рік.

АНКЕТА
наставника молодого вчителя

Просимо вас поділитися своїми думками про проблеми наставництва.
Дайте відповіді на такі запитання:

1. Скільки років працює вчителем ваш стажист? Який він, ваш молодий учитель?
2. Що він знає (підкреслити): теорію предмета, основи психолого-педагогічної науки, основи психолінгвістики, методику викладання предмета.
3. Чи вміє він (необхідне підкреслити):
 - правильно будувати урок: так, ні;
 - визначити триєдину мету уроку: так, ні;
 - створювати навчально-мовленнєві та проблемні ситуації: так, ні;
 - активізувати пізнавальну діяльність учнів: так, ні, яким чином;
 - керувати класом на уроці: так, ні;
 - проводити диференційовану роботу на уроці: так, ні.
 - Які етапи уроку може планувати краще (перерахувати).
4. Чи вміє організовувати позакласну роботу з предмета?
5. Чи вміє аналізувати урок і позакласний захід?
6. Чого ще не вміє робити ваш стажист (перерахуйте його слабкі сторони самостійно). Причини такої ситуації: небажання працювати; слабка підготовка у ВНЗ; відсутність педагогічних здібностей; безвідповідальність.
7. У чому ви надали допомогу вашому стажисту? (Перелічіть види роботи з молодими вчителями.)
8. Що, на вашу думку, є головним у наставництві?
9. Ваші пропозиції щодо вдосконалення системи наставництва.

ДІАГНОСТИЧНА КАРТА
операційно-технологічної готовності вчителя
до професійної діяльності

Показники	Самооцінка			Оцінка методиста			Примітка
	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень	
1. Різноманітність форм, методів, прийомів, які активно використовуються у професійній діяльності							
2. Здатність розв'язувати складні професійні завдання							
3. Ступінь доцільності в діях							
4. Оптимальність використання засобів навчання і виховання							
5. Здатність працювати за різними методичними системами, технологіями							
6. Ступінь володіння діагностичними вміннями та навиками							
7. Ступінь володіння дослідницькими вміннями і навиками							
8. Мовний розвиток							
9. Організаторські здібності							

ШКОЛА ПЕРЕДОВОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ

Це одна з форм роботи з підвищення кваліфікації вчителів, вихователів, керівників шкіл та дошкільних закладів, форма поширення та впровадження педагогічного досвіду, а також його формування й удосконалення.

Школи передового педагогічного досвіду з усіх чи окремих ділянок шкільної роботи організують районні, міські відділи освіти в школах різного типу та дошкільних закладах на базі досвіду вчителів, вихователів, керівників шкіл або дошкільних закладів. Цей досвід після його вивчення отримав схвалення.

Пропозиції про створення школи передового педагогічного досвіду подають педагогічна рада, рада методичного кабінету, рада інституту післядипломної освіти.

Керівником школи передового педагогічного досвіду призначають особу, досвід якої схвалений і рекомендований для впровадження.

Школа передового педагогічного досвіду працює з постійним складом слухачів (5—10 осіб) за певним навчальним планом і розкладом занять протягом навчального року з періодичністю одне заняття на місяць.

Навчальний план занять цієї школи складає керівник з допомогою працівників методичного кабінету, інституту післядипломної освіти.

Зарахування вчителів та інших працівників слухачами до шкіл передового досвіду проводить методичний кабінет разом із керівником цієї школи з урахуванням бажання тих осіб, яких відрядили на навчання.

У школах передового педагогічного досвіду застосовують різноманітні

форми навчально-методичної роботи зі слухачами:

- відвідування слухачами уроків та позакласних заходів, які проводить керівник школи, з метою вивчення його досвіду;
- практичні заняття з розробки уроків, позакласних заходів, виготовлення саморобних наочних посібників;
- лекції та семінарські заняття;
- консультації;

- співбесіди;
- відвідування керівником школи передового досвіду уроків та позакласних заходів, які проводять слухачі школи, з наступним їх обговоренням;
- виконання слухачами завдань щодо самостійного опрацювання літератури, застосування у навчально-виховному процесі окремих методів, прийомів, засобів, форм роботи.

Методичне керівництво школами передового педагогічного досвіду здійснюють методичні кабінети, інститути післядипломної освіти.

**План засідань
з теми: Використання інтерактивних форм і методів
навчання як засіб формування творчої особистості на
уроках правознавства.**

Зміст	Дата	Відповідальні	Прим.
1. Використання інтерактивних методів навчання як засіб формування життєвих компетенцій під час проведення тижня правових знань.			
2. Здоров'я зберігаючий підхід в розвитку успішності учнів на уроках історії та правознавства, використовуючи інтерактивні форми і методи навчання.			
3. Інтерактивні форми і методи навчання як засіб формування комунікативних компетенцій в учнів на уроках правознавства.			
4. Універсальність інтерактивних форм і методів навчання на уроках правознавства для використання їх на уроках інших предметів. Підсумки навчального року.			

ПРОФЕСІЙНИЙ ПОРТФОЛІО ВЧИТЕЛЯ

1. Орієнтовний перелік документів для включення в портфоліо:

- Авторська програма вивчення предмету або теми (з додатками).
- Авторська концепція удосконалення державної програми.
- Авторська дидактична система.
- Концептуальна модель виховного простору класу.
- Програма експериментальної роботи.
- План реалізації експерименту (по роках або етапах).
- Короткий опис використовуваних методів дослідження.
- Методичні розробки тем.
- Плани уроків (вибірково).
- Письмовий самоаналіз уроків, позакласних заходів і ефективності використовуваних методів.
- Тематика творчих робіт для вибору учнів.
- Тематика проектів.
- Зразки тестів, контрольних робіт, олімпіадних завдань (авторські).
- Інноваційні проекти (з вказівкою співавторів).
- Документи, підтверджуючі учбові і творчі досягнення учнів.
- Порівняльні таблиці навченої і вихованості учнів.
- Аналітичні записки і довідки за підсумками експериментальної роботи.
- Щоденники і таблиці здоров'я експериментальних класів.
- Плани і сценарії позакласних заходів щодо предмету.
- Творчі звіти. Доповіді. Статті.
- Рекомендації батькам.
- Анкети і їх аналіз.
- Анований список прочитаної літератури.
- Інші матеріали і документи, підтверджуючі ефективність процесу і результатів експериментальної роботи

РОБОТА З ОБДАРОВАНИМИ УЧНЯМИ

1. Перелік орієнтовних заходів щодо планування роботи з обдарованими дітьми:

1. Створити інформаційні банки даних "Обдарованість".
2. Взяти участь в обласному конкурсі авторських програм та методичних розробок, спрямованих на виявлення та розвиток обдарованих дітей.
3. Розробити систему адресної підтримки обдарованих дітей, які є переможцями всеукраїнських олімпіад, конкурсів, турнірів.
4. Систематизація матеріалів періодичних видань з проблеми дитячої обдарованості.
5. Проведення проблемних та навчальних семінарів з метою систематичного підвищення майстерності вчителів, які працюють з обдарованими дітьми.
6. Удосконалення структури учнівських наукових товариств.
7. Організація відкритого захисту власних проектів із організації роботи з обдарованими дітьми
8. Проведення учнівських науково-практичних конференції, конкурсів.
9. Організація і проведення предметних олімпіад.
10. Розробка авторських програм спецкурсів у системі факультативних занять із врахуванням індивідуальних здібностей обдарованих дітей.
11. Формування груп для сумісного навчання обдарованих дітей на базі однієї паралелі.
12. Підготовка до друку методичних вказівок, розроблених вчителями, які працюють з обдарованими дітьми в системі факультативних занять.
13. Організація і проведення творчих звітів за результатами роботи факультативів, предметних гуртків, студій.
14. Введення нових розвивальних курсів.
15. Здійснення моніторингу стану здоров'я обдарованих дітей.
16. Організація постійно діючого семінару для класних керівників "Обдаровані діти в умовах масової школи" із залученням лікаря, психолога, спеціалістів управління освіти.
17. Забезпечення участі обдарованих дітей у міських, районних, республіканських конкурсах різного напрямку.
18. Удосконалення діяльності шкільного театру.
19. Розробка системи діагностики рівня професійної компетенції вчителів, які працюють з обдарованими дітьми
20. Розробка системи стимулювання вчителів, які працюють з обдарованими дітьми.
21. Забезпечення психолого-педагогічної допомоги батькам обдарованих дітей.
22. Організація роботи з виявлення професійних нахилів обдарованих дітей - учнів 9-их класів.
23. Обговорення проблем організації роботи з обдарованими дітьми і визначення подальших перспектив на педраді (засіданні науково-методичної ради, засіданнях методичних об'єднань).

24. Розробка пам'яток, алгоритмів для обдарованих дітей, методик самостійної дослідницької діяльності.
25. Створення в навчальних кабінетах картотеки матеріалів підвищеного рівня складності.
26. Оформлення стенду "Організація роботи з обдарованими дітьми":
 - психолого-педагогічні основи змісту роботи з обдарованими дітьми;
 - що таке обдарованість;
 - інформаційний бюлетень про новинки психолого-педагогічної літератури з даної проблеми;
 - перспективи роботи з обдарованими дітьми.
27. Організація творчих звітів учителів, які працюють з обдарованими дітьми за напрямками:
 - гуманітарним;
 - фізико-математичним;
 - природничо-науковим;
 - художньо-естетичним.
28. Організація семінару для молодих спеціалістів, які працюють з обдарованими дітьми.
29. Ознайомлення педагогічних колективів з міською і районною програмами "Обдарована дитина".

**Програма спостереження на уроці
за здійсненням розвитку мислення учнів (Орієнтовна)**

1. Виявлення рівня розвитку мислення на уроці.

№ п/п	Рівні мислення	Що робить учитель	Що робить учень
1.	Активне мислення	Ставить проблему, формує, розв'язує	Намагається зрозуміти, запам'ятати матеріал
2.	Самостійне мислення	Ставить проблему, може формулювати її та пропонує учням самостійно розв'язувати	Сам відкриває незнайоме, проводить доведональні способи застосування, оригінальні способи розв'язання
3.	Творче мислення	Загальна організація коригування, контроль, вміле керівництво. <i>Зауваження:</i> кожний наступний рівень включає попередній	Формує проблему, самостійно розв'язує, опрацьовує навчальний матеріал за підручником, конспектом
4.	Репродуктивне мислення	Пояснює, закріплює	Запам'ятовує, репродукує

Тематичний глосарій

Індивідуальність - неповторність своєрідних рис людини, що відрізняють її від інших людей.

Задатки - природжені анатомо-фізіологічні особливості організму, головним чином нервової системи й органів чуття, передумова розвитку здібностей людини при певних умовах і діяльності людини в певному напрямі.

Здібності - стійкі індивідуальні психічні властивості людини, які зумовлюють успішність її діяльності в певному напрямі й базуються на основі задатків.

Рівні здібностей: обдарованість, талант, геніальність.

Талановитість - вищий ступінь спеціальної обдарованості дитини.

Геніальність - найвищий ступінь обдарованості, прояву творчих сил людини.

Творчість - продуктивна діяльність людини, яка породжує якісно нові матеріальні й духовні цінності суспільного значення.

Здібності - уміння працювати в нестандартних ситуаціях, розв'язувати проблемні ситуації, оригінальність, критичність мислення, уміння робити правильний вибір у різних ситуаціях.

Обдарованийий - який має великі природні здібності; здібний, талановитий.

Здібність – природний нахил до чого-небудь; обдарування; талант.

(Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2002 р.)

2. Поради педагогічному працівнику щодо розвитку обдарованих учнів

Як розвивати творчі здібності обдарованих дітей

1. Підхоплюй думки учнів і оцінюй їх зразу, підкреслюючи їх оригінальність, важливість тощо.
2. Підкреслюй інтерес дітей до нового.
3. Заохочуй оперування предметами, матеріалами, ідеями. Дитина практично вирішує дослідницькі завдання.
4. Вчи дітей систематичній самооцінці кожної думки. Ніколи не відкидай її.
5. Виробляй у дітей терпиме ставлення до нових понять, думок.
6. Не вимагай запам'ятовування схем, таблиць, формул, одностороннього рішення, де є багатоваріативні способи.
7. Культивувай творчу атмосферу - учні повинні знати, що творчі пропозиції, думки клас зустрічає з визнанням, приймає їх, використовує.
8. Вчи дітей цінувати власні та чужі думки. Важливо фіксувати їх в блокноті.
9. Іноді ровесники ставляться до здібних дітей агресивно, це необхідно попередити. Найкращим засобом є пояснення здібному, що це характерно, і розвивати у нього терпимість і впевненість.
10. Пропонуй цікаві факти, випадки, технічні та наукові ідеї.
11. Розсіюй страх у талановитих дітей.
12. Стимулюй і підтримуй ініціативу учнів, самостійність. Підкидай проекти, які

можуть захоплювати.

13. Створюй проблемні ситуації, що вимагають альтернативи, прогнозування, уяви.
14. Створюй в школі періоди творчої активності, адже багатого геніальних рішень з'являється в такий момент.
15. Допомагай оволодівати технічними засобами для записів.
16. Розвивай критичне сприйняття дійсності.
17. Вчи доводити починання до логічного завершення.
18. Впливай особистим прикладом.
19. Під час занять чітко контролюй досягнуті результати та давай завдання підвищеної складності, створюй ситуації самоаналізу, самооцінки, самопізнання.
20. Залучай до роботи з розробки та впровадження власних творчих задумів та ініціатив, створюй ситуації вільного вибору і відповідальності за обране рішення.
21. Використовуй творчу діяльність вихованців при проведенні різних видів масових заходів, відкритих та семінарських занять, свят.
22. Під час опрацювання програмового матеріалу залучай до творчої пошукової роботи з використанням випереджувальних завдань, створюй розвиваючі ситуації.
23. Активно залучай до участі в районних, обласних, Всеукраїнських конкурсах, змаганнях, виставках.
24. Відзначавай досягнення вихованців, підтримуй та стимулюй активність, ініціативу, пошук.
25. Пам'ятай, що учень "...це не посудина, яку потрібно наповнити, а факел, який треба запалити" (К.Д.Ушинський).

3. Рекомендації педагогам у роботі з обдарованими дітьми

1. Учитель не повинен вихвалити кращого учня. Не потрібно вирізняти обдаровану дитину за індивідуальні успіхи, краще заохотити спільні заняття з іншими дітьми
2. Учителеві не варто приділяти багато уваги навчанню з елементами змагання. Обдарована дитина частіше від інших ставатиме переможцем, що може викликати неприязнь до неї інших учнів .
3. Учитель не повинен робити з обдарованої дитини "вундеркінда". Недоречно акцентування на її винятковості породжує роздратованість, ревності друзів, однокласників. Інша крайність – зловмисне прилюдне приниження унікальних здібностей - звичайно, неприпустима.
4. Учителеві необхідно пам'ятати, що в більшості випадків обдаровані діти погано сприймають суворо регламентовані заняття, що повторюються.

4. Якості, якими має володіти вчитель для роботи з обдарованими дітьми

1. Бути доброзичливим і чуйним.
2. Розбиратися в особливостях психології обдарованих дітей, відчувати їхні потреби та інтереси.
3. Мати високий рівень інтелектуального розвитку.
4. Мати широке коло інтересів.
5. Бути готовим до виконання різноманітних обов'язків, пов'язаних із навчанням

обдарованих дітей.

6. Мати педагогічну і спеціальну освіту.
7. Володіти почуттям гумору.
8. Мати живий та активний характер.
9. Виявляти гнучкість, бути готовим до перегляду своїх поглядів і до постійного самовдосконалення.
10. Мати творчий, можливо, нетрадиційний особистий світогляд.
11. Бути цілеспрямованим і наполегливим.
12. Володіти емоційною стабільністю.
13. Уміти переконувати.
14. Мати схильність до самоаналізу.

5. Поради Девіда Льюїса щодо розвитку обдарованої дитини

1. Відповідайте на запитання дитини якомога терпляче і чесно. серйозні запитання дитини сприймайте серйозно.
2. Створіть у квартирі місце-вітрину, де дитина може виставляти свої роботи. не сваріть дитину за безлад у кімнаті під час її творчої роботи.
3. Відведіть дитині кімнату чи куточок винятково для творчих занять.
4. Показуйте дитині, що ви любите її такою, якою вона є, а не за її досягнення.
5. Надавайте дитині можливість у виявленні турботи.
6. Допомагайте дитині будувати її плани та приймати рішення.
7. Показуйте дитині цікаві місця.
8. Допомагайте дитині нормально спілкуватися з дітьми, запрошуйте дітей до своєї оселі.
9. Ніколи не кажіть дитині, що вона гірша за інших дітей.
10. Ніколи не карайте дитину приниженням.
11. Купуйте дитині книжки за її інтересами.
12. Привчайте дитину самостійно мислити.
13. Регулярно читайте дитині чи разом з нею.
14. Пробуджуйте уяву та фантазію дитини.
15. уважно ставтеся до потреб дитини.
16. Щодня знаходьте час, щоб побути з дитиною наодинці.
17. Дозволяйте дитині брати участь у плануванні сімейного бюджету.
18. Ніколи не сваріть дитину за невміння та помилки.
19. Хваліть дитину за навчальну ініціативу.
20. Учте дитину вільно спілкуватися з дорослими.
21. У заняттях дитини знаходьте гідне похвали.
22. Спонукайте дитину вчитися вирішувати проблеми самостійно.
23. Допомагайте дитині бути особистістю.
24. Розвивайте в дитині позитивне сприйняття її здібностей.
25. Ніколи не відмахуйтеся від невдач дитини.
26. Заохочуйте в дитині максимальну незалежність від дорослих.
27. Довіряйте дитині, майте віру в її здоровий глузд.